

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported** (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

891.99

610

U-18

Ungers - 72 n. f. w.
Transcript - principle of law
principle of law

20. x 11

25

21

9/11/18

503

14/11/18

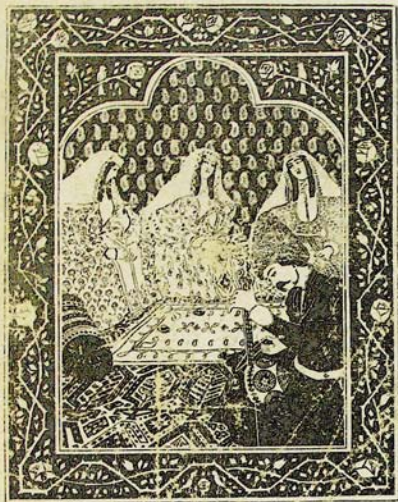
44

14/11/18

25

ՄԱՅԱԹ-ՆՈՎԱ

399

4 6 8 2 1 5

891.99

U-12

ԱՅԹԻՎԱԾՆԵՐԻ ԿՈՄԻՏԵ

Ս Ա Յ Ա Թ - Ն Ո Վ Ա

ՀԱՅԵՐԵՆ ԽԱՂԵՐԻ ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

Առաջարկումով յեզ քառարանով
խմբագրությամբ Գ. Լեզև ճ ճ յ ա ճ ի

ԿԵՏԱԿԱՆ
ՅԵՐԵՎԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ
1935

II
A 23418 55-610

—ստեղծման խուլացի ցմառաստիպա՞ր, դժգոհիցի՞նք յոռոմն մ յնքդոն
մկիտի՞ն ամբ ըմբերոյն զյժմդմասմաղ զյժմոյն իսկ զլազ, մառ
զրառչա քղաստառիցի՞նք զմն դոն, մ մկա մասա՞ր, մն մախքղապս
ըլառը. մալմիտնիքայնառա ճմն ցմն մալմիտնառաքմն մ մքոյն
—աղի, մնգմնառ, մնգմնգոյն մնգմնգոն մ զմքառն, ուստ քոյնստ
—ասառ զմասառի՞նք զմնիցի՞նք ևստառառառն մառմա զյժմոյն մ մնգմն
—ալապս մ ևսոմոն սմ

ԱՌԱՋԱԲԱՆ

—**ՍԱՅԱԲ-ՆՈՒԱՆ** 18-րդ դարու Գոյկասյան իրականության
մեջ Հանդիսանում է պայծառ դեմքերից մեկը՝ վարպետ խոշո-
րագունք քնարերգու-բանաստեղծ, յերամիշտ, յերդիչ և աշուղ,
վորը գրելու յերգի, և հայերեն, վրացերեն և թուրքերեն:

Սայաթ-Նոյան (Հարություն Սայադյան) ծնվել է Թիֆլի-
սում 1712 թվին: Հայրը Հայկաթից յեկան մի գաղթական, մահ-
տեղի կարապետ. մայրը հավաքաբեցի մի աղջիկ՝ Սահա անու-
նով: Ինքը աշուղը իր քուրճերեն դարձ մի խաղի մեջ ասում է՝

Վարձանք Թիֆլիս դուր, սամբի Գուրջիստան,

Անում Հավաքարյու, ամամ Հայարյու:

(Հայրենիքս Թիֆլիս, կողմն Վրաստան,

Մայրս Հավաքաբեցի, հայրս Հայկաթի):

Իր գրողական յունը սովորելով մի վանքում (գուցե Սա-
նահին) և Արութինը 12 տարեկան հասակում մտնում է մի ջուղ-
հակի մար աշակերտ. ճեա այդ արհեստի մեջ խիտ աջարաց
ըլելով — առում է Ավվերդյանը, կարն ժամանակում ենքան
վարպետանում է... վոր ինքն իր համար մի մեքենա յն հնա-
րում, վորանդ կամիլը յերկայն փողոցի մեջ հինելու տեղ, հի-
նում է գործում է ելել իր սննյակում:

Ջուլհակ Արութինը յե՞րբ դարձավ Սայաթ-Նոյան յե՞րբ
դրեց իրեն այդ աշուղական անունը — հայտնի չէ. բայց վոր
նա զայտուցն, պատանի հասակից եր տարվել յերդ-յերաժը-
տությամբ, ու գլուխ դրել, ճամենան խաղին՝ այդ ինքն է ա-
սում իր մի ծանոթության մեջ:

Մինչև 1740-ական թվականները, Սայաթ-Նոյանի Թիֆլի-
սի ստղանդարական խմբերում յերևալը, կա մի անձանոթ ժա-
մանակամիջոց, վոր կարծել է տալիս, թե իրոք նա ճանապար-

Հորդել և հեռու յերկիրներ, Պարսկաստանի վրայով Հնդկաստան, բայց այդ խնդիրը բանասերների կողմից դեռ լիովին պարզված չէ: Փաստն այն է, վոր մեր յերկտասարդ աշուղը յերգի և նվագածության մեջ մեծ առաջադիմություն ցույց տալուց զատ, խաղեր և հորինում թուրքերեն, հայերեն, վրացերեն և սիբիրի անուան վաստակում Թիֆլիսի յերդասեր հասարակության լայն շրջաններում: Շուտով նա մտնում և պալատական յերաժշտանոցը՝ ճաղարխանան, և ապա դառնում թագավորի յերգիչը, նվագածուն և կատակախոսը: Ինքը իր վրացերեն յերգերից մեկում հպարտությամբ և հիշում այդ.

Վրաստանի թագավորի սաղանդարն եմ յես,
Սայաթ-Նովան, վորին Արուքին կասեն:

Յեթև նախորդ դարում մեր Նաղաշ Հովնաթան աշուղը Վախթանգ Թ-րգի պալատում վրացերեն չդիտնալով հայերեն եր յերգում, ապա Սայաթ-Նովան, վոր հայերենից վոչ պակաս գիտեր վրաց լեզուն, արքունիքում մի նորություն եր մտցնում, իր հորինած վրացերեն խաղերը պարսկական յեղանակների վրա կանչելով: Տաղանդավոր բանաստեղծը և նվագածուն պալատական յերգիչ դերում մնացել և մինչև 50-ական թվականների վերջերը: Ապա, հանկարծ, մինչև այժմ դեռ իսկությամբ չպարզված պատճառով, թագավորը հրամայում և նրան զուրա կորչել պալատից: Աշուղն իր վրացերեն յերգերից մեկում ունի մի այսպիսի փոխաբերական յերկտող.

Ա՛յ դու պղտորված Կուր Արաքս վտակով
Յես չեզ չեմ դիմանա հաղար սաբաբով.

կամ թե ի՞նչն և ստիպել աշուղին իր թուրքերեն խաղերից մեկում ասել.

Սայաթ-Նովա դինըսիա ինքյար եթմաս, երմանի դուր,
(Սայաթ-Նովան հավատը չի ուրանալ, հայ է).

Իր տաղանդի մեծությունը գիտակցող, նաև ունենալով այն համոզումը, վոր ինքը իր «հասարակ» և «ճորտ» տեղովը շատ և բարձր պալատում իրեն շրջապատող անամել թավադ-

ներից ու զանազան բարբառապատկաներից, նա թոթափում և փռելն և հեռանում արքունիքից, թաղավորին ուղղելով այսպիսի տողեր —

Թո՛ղ ինձ ազատ, վատ մարդ լինել չեմ ուզում,
Ես աշխարհում փարթամ ապրել չեմ ուզում.
Քեզ մոտ մի վատ խոսք ասելը չեմ ուզում,
Ռամիկ եմ, իշխան դառնալ չեմ ուզում:
(Վրացերենից թարգմ. Գ. Մ.)

Վրաստանի արքունիքից հեռանալուց հետո, ո՞վ դարձանք, Սայաթ-Նովան դառնում և քահանա Կախեթի Կախ ավանում: Ի՞նչպես և պատահում, վոր մեջլիսների դարդը, աշխարհիկ քեֆ և ուրախությունների վարպետ սաղանդարը, հանկարծ դառնում և հոգևոր հովիվ: Հետագայում նա իր վրացերեն խաղերից մեկում պարզապես հայտնում և, վոր իրեն քահանայացի էլ են հակառակ իր ցանկության, ստիպմամբ: Վրաց բանասեր Գիորգի Լիոնիձեն, վոր Սայաթ-Նովայի մասին առանձին ուսումնասիրություն ունի, այն կարծիքն և հայտնում, վոր այդ բանի մեջ գտնվել և թաղավորի գաղտնի մասնակցությունը:

Սանփան քահանա—Սայաթ-Նովայի հոգևոր հովիվն պաշտոնը տեղում և մոտ տասը տարի. 1768 թվին մեռնում և նրա կինը. և ինքը, ամեն ինչից բեկդարած, գնում և Հաղպատի վանքը, արեղա դառնում ու մնում այնտեղ քսան և հինգ տարու չափ:

Իր հոգևոր կոչումի և յեկեղեցական ղեկավարների մեջ մեծ աշուղը չի մոռացել և չեր կարող մոռանալ իր աշխարհիկ կյանքը, իր սերն ու ուրախությունը: Նա միշտ յերազել և Թիֆլիսի Վսափը և զմեջլիսների գողանքները և զղջացել հոգևոր կոչում ստանալու համար:

Բիրնձ եյի, դարե լինելն ինչի՞ս եր պետք,

Եես աղավնի, լորի լինելն ինչի՞ս եր պետք.

Աշխարհական եյի, քահանանալն ինչի՞ս եր պետք,

Մի հարցնող լինի՞ արեղա դառնալն ինչի՞ս եր պետք—

գրում և նա իր վրացերեն յերգերից մեկում:

1795 թվին, աշնան սկզբներին, աղա Մահմեդ-խանի հեծն-
լազորը մոտենում էր Վրաստանի սահմաններին։ Սալթ-Նո-
վան Հաղպատում այդ տաղնապալի լուրն առնելով շտապում
է Թիֆլիս և իր զավակներին ուղարկում Մոզդուկ, ինքը մնա-
լով քաղաքում, Հաղպատի առաջնորդական յեկեղեցում—(Բերդի
Ս. Գևորգ)։ Աղա Մահմեդի վայրագ զորքերը մտնում են Թիֆ-
լիս ու սկսում են կողոպուտան ու կոտորածը։ Շատ ուրիշների
հետ այդ օրն սպանվում է և մեր ճիսպիի նոթարը, Սալթ-
Նովան, 82 տարեկան հասակում։

Ի՞նչ դրական ժառանգություն է մնացել անվանի աշուղից։
Նրա խաղերի ձեռագիր-ժողովածուներից (դավթար) մեզ հա-
սել են յերկուսը։ Առաջինը՝ մեծ մասամբ դրված հեղինակի
ձեռքով, գտնվում է Յերևանի Կուլտուր-պատմական թանգա-
րանում, յերկրորդը՝ Վենիզդրադում, Ասիական թանգարանի
գրադարանում, դրված աշուղի վորդի Ոհանի ձեռքով՝ 1823-ին։
Առաջինում զրի յեն անված Սալթ-Նովայի թուրքերեն յեր-
գերը՝ դրված հայերեն տառերով և հայերեն յերգերը՝ դրված
վրացերեն տառերով։ Յերկրորդում կան թուրքերեն, վրացերեն
և հայերեն յերգեր, բոլորը դրված վրացերեն տառերով։ Ընդ-
հանուր թվով Սալթ-Նովայի յերեք լեղուններով մինչև այժմ
յերևան յեկած խաղերի թիվն է 209, վորոնցից թուրքերեն լեղ-
վով 115, հայերեն՝ 60 և վրացերեն՝ 34։ Հայերեն յերգերը
լույս են տեսել մի քանի հրատարակությամբ. (1752, 1914,
1932), վրացերեն յերգերը՝ բանաստեղծ Գրիշաշվիլու խմբա-
գրությամբ և առաջարանով 1918-ին, իսկ թուրքերեն յերգերը
մինչև հիմա վոչ մի տեղ չեն տպագրվել։ Վրացերեն յերգերը
Գևորգ Մուրադյանի հայերեն թարգմանությամբ, և հայերեն
յերգերը պրոֆ. Լևոն Մելիքսեթրեկի վրացերեն թարգմանու-
թյամբ պատրաստ են տպագրության։

Սալթ-Նովայի կյանքին և դործին ավելի մանրամասն ծա-
նոթանալ ցանկացողներին հանձնարարում ենք մեր նախորդ
հրատարակությունը. (Հայպետհրատ, 1932 թիվ)։

Գ. Լ.

Սմեն սաղի մեջըն դոված դուն թամամ դա'սն իս,
 քամանչա.

Նաքաղ մարթ քիդ չի կանա տեսնի, դուն նըրա պա'սն
 իս, քամանչա.

Ղաստ արա՝ ե'լ լամ որերուն եղի'վըն հասնիս,
 քամանչա.

Քիդ ինձնից ո'վ կանա խըլի՝ աշուղի բա'սն իս,
 քամանչա:

Սնգաւըդ երծաթնն պիտի, գըլուխըդ ջաւահիր քարած,
 կութըդ շերմայեմեն պիտի, փուրըդ սաղաւիով նախշ
 արած,

Սիմըդ ոսկեն քաշած պիտի, երկաթըդ փանջարա արած
 ոչ ով գիմեթըդ չի գիդի՝ լալ ու ալմասն իս, քամանչա:

Ճիպուտըդ վարքդնած պիտի թահր ունենա հաղար
 ունդով.

Ձարըդ աւալի կուդեն պիտի՝ վուր դուն խոսիս քաղցըր
 հանդով.

Շատին դարթուն կու լուսացցնիս, շատին կու քընեցնիս
 բանդով՝

Սնուչահամ գինով լիքըն դուն ոսկե թասն իս, քամանչա:

Ածողիդ երկու կու շինիս, առաջ չալի դափա գ'ուղիս.
 կու մեճըրվիս ալիսնումըն, պարապ վախտի բափա
 գ'ուղիս.

Յեփ վեր դու քաս մեջլիսումըն, քաղցըր դող ու սափա
 գ'ուղիս.

Բոլորքըդ դողալնիր շարած մեջլիսի կեսն իս, քամանչա:

Շատ տըխուր սիրտ կու խընդացնիս, կու կըտրիս
 Հիվընդի դողըն.
 Յեփ քաղցըր ձայնըդ վիր կոնիս՝ բաց կուլի հիդըդ
 խաղողըն.
 Խալիսին ես իլթիմադն արա՛՝ ասին. «Ասրի քու
 ածողըն».
 Քանի սաղ ե Սալաթ-Նովեն, շատ բան կու տեսնիս,
 քամանչա :

(1759)

Ասպես Աբուլթինի առած ջրոնիկոնի 447-ին

Թեզուդ քու քաշըն մարքրիտ տան բրոյի բրոյի,
 Թեզուդ քու քաշըն ալմաս տան բրոյի բրոյի,
 Յա՛ր, չի՛մ տա, չի՛մ հիւացնի քի՛ղ քու յարեմեն,
 Բարերարեմեն:

Չի՛մ քաշվի եկած մահեմեն,
 Բաղիւի տըլած ահեմեն,
 Թեզուդ բաղամ դա Շահեմեն՝
 Յա՛ր, չի՛մ տա, չի՛մ հիւացնի քի՛ղ քու յարեմեն,
 Բարերարեմեն:

Թեզուդ քու քաշըն ալմաս տան բրոյի բրոյի,
 Թեզուդ քու քաշըն մարքրիտ տան բրոյի բրոյի,
 Յա՛ր չի՛մ տա, չի՛մ հիւացնի քի՛ղ քու յարեմեն,
 Բարերարեմեն:

Գուլիսանգիմզանի հանգով: Ռադիանի:

Աբի ինձ անգաճ կալ, ա՛յ դիվանա սիրտ,
Հայա՛ սիրե, աղա՛բ սիրե, ա՛ր սիրե.
Աշխարհըս քունն ըլի, ի՞նչ պիտիս տանի՛,
Աստուած՝ սիրե, հոգի՛ սիրե, յա՛ր սիրե:

Են բանն արա՛ վուր Աստուծու շարքումն ե,
Խըրատնի՛րըն՝ դրրած Հարանց վարքումն ե,
Յերիք բան կա՛ հոգու մարմնու կարքումն ե՝
Գի՛ր սիրե, դալա՛մ սիրե, դալթա՛ր սիրե:

Յե՛կ արի՛, սի՛րտ, մի՛ կենա դուն մե դամաղի,
Հալա՛լ մըտնիկ արա հացի ու աղի,
Հենց բան արա՛ մարթ վրերդ չը ծիծաղի՝
Խըրա՛տ սիրե, սա՛րըր սիրե, շա՛ր սիրե:

Հընպարտութիւն չ'անիս՝ դուր գու քաս Տերիդ,
Խոնարութիւն արա կանց քիզ դեմերիդ,
Աստուած դիտունանցըն մին հոգի երիտ՝
Աղկա՛տ սիրե, դոնա՛դ սիրե, տա՛ր սիրե:

Սայաթ-Նովա, երնեկ քիզ, թե ե՛ս անիս՝
Հոգուդ խաթրի մարմնուդ ունրր կես անիս.
Թե գուդիս վուր դադատտան չր տեսանիս՝
Վանք սիրե, անապատ սիրե, քար սիրե:

(1753 ժայիսի 1)

Ուշամա Աբութինի տառն ժայիսի 1-ին գրեթէկոնի, 441-ին

✓ Կունց որ վուր զարիւր բուլբուլըն մե տարով բաղին
կարոտ ե,
Ենենց կու լա քու սիրողըն՝ ձեռիդ արաղին կարոտ ե.
Դուն ուրիշի հիդ մի խոսի, քու ճուրտն աղին կարոտ ե.
Հասիլ և ծուցիդ շամամըն՝ ոսկե թաբաղին կարոտ ե:

Մե զադ չը կա՝ դուման ածիմ՝ ասիմ՝ են նըման ե
գունքըդ.
Մնդալամ անդարնիշ քաշած ոսկու պես ե փայլում
ունքըդ.

Բոյեմեդ չուրս մատն ավելի լըցվիլ ե դոշդ ու
թիկունքըդ.
Զարով, արբեշումով հուսած մաղիրըդ՝ չաղին կարոտ ե:

Դուն խոմ են գլխեն դովա՛ծ իս, յիս քիզ նուրմեկ գուլիմ
արի.
Ծուցրտ վարաղնած հուջրա յե, հուտ ունե մուշկ ու
անբարի.

Յերիք հարուր ու վաթսուն ու վից ամեն անդամդ
դարարի.
Կուռըդ շիմշատ, մատնիրըդ մում՝ բըրոյե ճաղին
կարոտ ե:

Յես ել ուրիշ յար չի՛մ սիրի, աշխարումըս դո՛ւն իս
իմըն.
Թե մե շափաթ քիզ չի՛մ տեսնի, կու կըտրիմ քամանչի
սիմըն.

Թեդուդ թադավուրըն կանչե, թեդուդ լողման
հեքիմըն՝
Վո՛ւր մե դարդս կու հասկանա, դուգունըս դաղին
կարոտ ե:

Գիշիբ ցերեկ ման իմ դալի եշխեդ յանա յանա գողալ.
 Անգաճ արա, մատա'դ իմ քիզ, մի քիչ կամաց գընա,
 Աշխարհս ո՞ւմն ե մընացի՝ վուր ինձ ու քիզ մընա,
 Մա՞գամ մեռալ Սայաթ-Նովեն՝ անգաճըդ խաղին
 կարոտ ե:

(1758)

Ծագեալ է իբրա ու եմզի դուքիայի Հանգով մուսաղատի Աբուլթինի ասած
 ժրտեկոնի 440-ին:

Մե խոսկ ունիմ իլթիմադով, անդաճ արա, ո՛վ
աչկիլուս-

Սըրառումըս ինթիզար ունիմ, քու տիսըն բարով,
աչկիլուս-

Աջա՞ր քիդ ինչ դեթ իմ արի՝ կենում իս խըռով
աչկիլուս-

Աշխարս աշխարով կըշտացավ, իս քիզանից սով
աչկիլուս:

Մազա՞մ ել ոչ ով յար չ'ե սիրի, ես ի՞նչ արիր, ես ի՞նչ
բան ա-

Եշխմեդ ջունուն իմ ելի, ման իմ դալի յանա յանա-

Ես դարդեն ոչ ով չը քաշե, վուր մե դանգին չ'ի
դիմանա՝

Սիրաըս լուրի պես խորվեցիր իշխիդ կըրակով,
աչկիլուս:

Դոռաիրըս դուշման շինեցիր, յադեբուն ի՞նչպես դոստ
անիմ-

Անցկացած որըն չ'իմ տեսնում, քանի դուդե վուր դաստ
անիմ-

Ուտուած վըկա, խիստ դըժար ե, դլուխըս ի՞նչպես
դուս տանիմ՝

Ես մե փուքըր նավի նըման, քու եշխըն ե՝ ծով,
աչկիլուս:

Դուդիմ բերանըս բաց անիմ, գովքըդ ասիմ Թարիփի
պես՝

Տաս տարի յե ման իմ դալիս Փադիշահի շահիփի՝ պես՝

Ոխտըն տարի յել ման դու քամ սազըն ձեռիս Ղարիբի
պես՝

Բութա Շահսանամըս դուն իս, ել չ'ունիմ ոչ ով,
աչկիլուս:

Թեպէտէլ հաղար դարդ ունենամ, յես սըրտումըս ահ չի՛մ
 Իմ հուքմի հեքիմըն դուն իս, յես ե՛լ ուրիշ Շահ չի՛մ
 Սայաթ-Նովեն ասաց. Զալում, յես են մահին մահ չի՛մ
 Հենչափ բլի՛ դուն վըրես լաս մաղըդ շաղ տալով,
 աչկիլում :

(1758)

Ես ել են (այսինքն դիրա ու եմգի դումիայի) հանգով Աբութինի ասած
 քրտնիկոնի 446-ին :

Մեջումի պես կորալ յարըս,
 Լեյ-լի-ջան, ման իմ գալի յանա յանա.
 Երվեցալ խուհի ջիդարս,
 Արնի պես աչկս և լալի յանա յանա, յանա յանա:

Բըլբուլի նման լացիլ իմ,
 Աչկիրըս արնով թացիլ իմ,
 Եշխմեղ հիվանդացիլ իմ,
 Պառկած իմ դըժար հալի յանա յանա, յանա յանա:

Եշխմեղ դարիլ իմ Յեղիդ,
 Հալվեցա, մաշվեցա քիդիդ,
 Ռահմ արա, մե խոսի՛ միդիդ,
 Բեմուրվաթ, ձեն իմ տալի յանա յանա, յանա յանա:

Երվում իմ, կանչում իմ ա՛ման.
 Ծուցըդ բաղ, ունքիրըդ քաման.
 Աշխարիս մեչըն քիդ նրման
 Զ'իմ տեսած, ման իմ գալի յանա յանա, յանա յանա:

Մանուշակ բաց արած հովին,
 Կարմիր վարթ, ծաղիկ հուտովին,
 Շատ մի լացյնի Սայաթ-Նովին՝
 Աչկիլուս, կըսկըծալի՝ յանա յանա, յանա յանա:

(1757 ադրի 5)

(Ես խաղը ևն ձենով)՝ բլբուլն նստած և վարթին լավ կանչեք նա վարթի
 համա: Արութինի տոած ադրիլի 5-ին գրեթեկոնի 445-ին:

Առանց քիզ ի՞նչ կոնիմ սոյրաթն ու սաղըն
 Զեռնեմես մեր կոծիմ չանդիրըն մեմեկ:
 Զոռքի ուշի ու միտկըս իրար շաղեցիր,
 Փահմես կու հիռացնիմ հանդիրըն մեմեկ:

Մե դուգունըն երկու դադին ի՞նչ անե,
 Մե՛ նոքարըն երկու ադին ի՞նչ անե,
 Մե բաղմանչին երկու բադին ի՞նչ անե,
 Փեյվանդ գուղե թաղա տընդիրըն մեմեկ:

Ղուրթ ին ասի փիր ուստաքար դադիրըն.
 «Բադ շինեցի, վարթն քաղեցին վադիրըն»,
 Զափեն յես քաշեցի, սափեն յադիրըն.
 Բադիսին եկավ միզ ես բանդիրըն մեմեկ:

Առանց քիզ ի՞նչ կոնիմ աշխարիս մալըն.
 Զի՛մ անի քալազմ չի՛մ անի դալըն,
 Կու հաքնիմ մաղեղեն, կու հաքնիմ շալըն,
 Կ'երթամ ու ման դու քամ վանքիրըն մեմեկ:

Բըլքամ մե մարթ ոաստ դա՝ վուր ինձ խըրատե
 Գողալ, քու եշխեմեն սիրտըս ադատե.
 Կանց յոթըն իմաստնասիրացըն շատ ե՝
 Ե՛ս քու, Սայաթ Նովա, բանքիրըն մեմեկ-

Ղափիս յարոնա:

✓ Դուն են գրլխեն իմաստուն իս, խիլքդ հիմարին բաբ մի՛
անի,

Երազումըն տեսածի հիդ միդի մե հեսաբ մի՛ անի,

Յես խո՛մ են գրլխեն երած իմ, նուրմեկանց քարաբ մի՛
անի,

Թե վուր, գիդիմ, բեղարիլ իս, ուրիշին սաբաբ մի՛ անի:

Ձը կա քիդ պես հուքմի հեքիմ՝ դուն Բոստումի Զալ,
Թաքավուր.

Ասիլդ ասկերումըն դոված, համ դուն իս գողալ
Թաքավուր.

Թե հասնց ել սուչ ունենամ՝ գրլուխս արա տալ,
Թաքավուր.

Մըտիկ արա քու Ստեղծողին՝ նահախ տիդ դադար
մի՛ անի:

Յարալուն հեքիմն ենդուր գ՛ուղե՝ դիդ տալու յե, ցավ
տալու չ՛ե.

Գանի գ՛ուղե արբար ըլի՝ դուլըն աղին դավ տալու չ՛ե.

Դու քու սիրտըն իստակ պահե, յադի խոսկըն ամտալու
չ՛ե.

Աստծու սերն կանչողի պես դըռնեմեդ շուղաբ մի՛
անի:

Ամեն մարթ չի՛ կանա խըմի իմ ջուրըն՝ ուրիշ
ջրբեն ե.

Ամեն մարթ չի՛ կանա կարթա իմ գիրըն՝ ուրիշ
գրբեն ե:

Բունիտթա ավաղ չ՛իմանաս՝ քարալիե, քարուկըրեն ե՝

Սեւալի պես՝ առանց ցամքիլ, դուն շուտով խարաբ մի՛
անի:

Քանի զ'ուզե քամին տանե՝ ծովեմեն ավաղ չ'ի
 Թեգուղ ըլիմ, Թեգուղ չ'ըլիմ՝ մեջլիսներուն սաղ չ'ի
 Թե կու պակսիմ, քի՛զ կու պակսիմ՝ աշխարիս մե մաղ
 Սալաթ-Նովու գերեզմանըն Հինդ, Հաբաշ, Աբար մի
 անի:

(1753)

Եղեւ Աբութինի աստ չրոնիկոնի 441-ին:

Յես մի զարիր բուրբուրի պես, դուն ոսկե զաւիադի
նրման.

Երեսըս դի վուտիդ տակըն՝ անց կաց, փիանդադի
նրման.

Յա՛ր, քիդիդ խոսիլ իմ ուղում՝ Շահի իլթիմադի
նրման.

Աջայիր սուրաթի տեր իս՝ ռանգըդ և գուլգադի նման:

Յար, մըտիլ իս բաղչի մեչըն, աջայիր սեյրան իս
անում.

Շուղկըդ արեղադի նրման և՝ տեսնողին հեյրան իս
անում.

Ջիդարիս կըրակ իս տըվի, երվում իմ՝ բիրյան իս
անում.

Վո՛ւնց մե գողալ չ՛ե ունեցի՝ ետ քու արած նադի
նրման:

Հենց իմացի, յա՛ր, քու զուլ իմ, թանդ հախով գընած
չըրադ իմ.

Դըրանրդ նրնդած ըլիմ, ոյ տեսնե, ասե՝ տուսադ իմ.
Նչխեմեդ հիվանդացիլ իմ, վունց մեռնում իմ, վունց
թե սադ իմ.

Ծովի պես ուրաղան իմ տալիս, գրժվիլ իմ Արադի
նրման:

Ոյ կու տեսնե՝ ջունուն կու լի՝ բարդ երեսիդ խալ իս
անում.

Նլ ջուքամըն դո՛ւն կու քաշիս, չուն մահիս՝ խիալ իս
անում.

Յա՛ր, յես քիդ բարով իմ տալիս, — շուռ իս գալի՝ դալ
իս անում.

Չունքի խոսկըդ անց և կենում բելլու շահանդադի
նրման:

Սայաթ-Նովեն ասաց՝ կու լամ. չիմ լաց ըլի՝ թե ճար
 ունենամ.
 Նւյնս կու քաշիմ ես զուսեն՝ թուղ՝ լի ահ ու զար
 ունենամ.
 Յա՛ր, քիզ վըրենն արք ունենամ, մե լավ իխտիար
 ունենամ՝
 Առնում, տանիմ մեջլիսնիրըն ոսկեջըրած սազի նըման:

Ես խաշն ու վոր սովրի Դոստիյի խաղի մենայ տան, թե վոր չիմանաս
 հարցրու թե՝ զոգալար իզմաղիմա բազ դաստա բեդաստա քարփամուր:

Ուստի՞ դու գաս, զարիւր բըլբուլ,
Դու մի՛ լաց'լի, յես իմ լալու:
Դու վարժ տըտուն, յես դողալին,—
Դու մի՛ լաց'լի, յես իմ լալու:

Արի, բըլբուլ, խոսի բարձն,
Ոխնըլի քու եկած սարձն:
Քի վարժն երկց, ինձ իմ յարձն,—
Դու մի՛ լաց'լի, յես իմ լալու:

Ման իմ գալի դիդարի հիդ,
Վունց զարիւր բըլբուլ խարի հիդ,
Դու վարժի հիդ, յես յարի հիդ,—
Դու մի՛ լաց'լի, յես իմ լալու:

Սալբուի նըման կանանչ իմ,
Եկի խոսի, ձայնդ ճանանչիմ,
Դու վա՛րժ կանչե. յես յա՛ր կանչիմ,
Դու մի՛ լաց'լի, յես իմ լալու:

Ղա՛րիւր բըլբուլ՝ ձայնըդ մալում,
Եես ու դու երվինք մե հա՛լում:
Սայաթ-Նովենն ասաց՝ զալում,—
Դու մի՛ լաց'լի, յես իմ լալում:

Աբութիկ ասած Բառիք:

Խոսկիւրդդ մալում իմ արի՝ անարատ մաքուր իս,
 Ոսկե փարչումըն լըցուցած անմահական ջուր իս,
 Խըմոդըն վո՛ւնց կու կըշտանա՝ դուն կաթնե ականաւոր
 Աշխարհըն ծով՝ դուն մեչըն նաւ, ման գու քաս՝
 Վախում, իմ թե՛ ինձ ել երիս՝ անհանդէշի հուր իս,
 Կախուրդդ

'Հուր իս՝ եշխով կրրահած,
 Խոսկ իմ առում առահած,
 Ի՛մ սիրմա երծաթ ականաւոր՝
 Ոսկե ջրով վարադնած:

Աջա՞ր միդիդ ի՞նչ իս կամում, ի՞նչ ե առում ետ քու
 Իսկի չի՛ս գալի, չի՛ս ասում, «Աջա՞ր, ի՞նչ ե բանդա
 Աստուած վրկա, սիրտըս երից՝ ջեյրանի նըման
 Յես քիզանից չ'իմ հեռանա, թեզուդ դուս դա խաթու
 Թեզուդ սիրիս, թեզուդ ատիս, թեզուդ համբուրիս,
 Կախուրդդ

'Համբուրիմ սիրով համբուր,
 Վունց որ խեչին ե դաստուր:
 Ով քիդ խայան մրտիկ տա՝
 Դառնա երկու աչկով կուր:

Դիզիդ Բաս ո՛վ կարա բըռնի՝ հաղար բարա՛ն բառ իս
 ելի.
 Խոսկիրըդ անդին ջալահիր՝ Ասմավուրու ճառ իս ելի.
 Հուտըդ աշխարըս և դավթի՝ բալասանի ծառ իս ելի.
 Զ'ը կա քիզպես եշխի ջունուն՝ կըրակ նընդած վառ իս
 ելի.
 Շատ մարթիք քիզիդ կու երիս, ևս լիզվի տեր վուր իս,
 ախպեր:

Վուր իս ասիմ՝ իմացի,
 Եշխի մեչըն հիմնացի՝
 Ինձ հուրյան բիրյան արիր,
 Ասում իս, թե՛ դիմացի:

Խիլքըս գըլխեմես տարիլ իս, լիրթ ու թուքս զարդ իս
 արի,
 Սիրտըս փուրումըս սպանեցիր, եշխըդ քիզի նարդ իս
 արի,
 Ինձ հուրյան բիրյան շինեցիր. աջա՞ր դուն ել նարդ իս
 արի,
 Յեսի քի սիրով մեյման անիմ, վիկացի, թե՛ մարդ իս՝
 արի,
 Ուրախացի՛, ուրախացո՛ւ՝ չունքի միդ մոդ հուր իս,
 ախպեր:

Հո՛ւր սիրով սիրեկան,
 Քիզի զուլուղ պատվական,
 Հաղար թուրլու կերակուր,
 Սուրփի դինի անապական:

Համաշա իմ յարի ճամփին կանգնած իմ՝ տալիս իմ
 դովա.
 Աշխարքն աշխարով կըշտացալ, իմ սիրտըն քիզանից
 սով ա-

Սըրե, շաղտու վուտիդ տակըն եշխիդ դառա՝
Հայկաջուլա.
Իսկի չ'իս գալիս. չ'իս ասում. «Խիստ իս լալիս
Սա՞յաթ-Նուլա».
Զ'ըլի միտկըդ մոլորվիլ ե՝ սըրտումըդ պըխտուր իս,
ախպեր:

Պըխտուր սիրտըդ պարզ արա,
Բըլբուլի պես փարզ արա,
Աստուծուն փառք, Գաղկումն իս՝
Դարդըդ Խանին արզ արա:

Յոպես մուխամմադ-բայաթի Աբուլթինի ասած:

Շատ մարթ կոսն՝ յես յարեմեն հասրաթ իմ՝
 Լեյլի, Մեջլումն ե՛լ չի ելի ե՛ս հալով.
 Մարթ պիտի համաշա բերանըդ տընդդե՛
 Խոսի իս ասում առականվուր մասալով:

Լիզուդ քաղցր ունիս՝ չաքար ու շաթին.
 Մաղիրդդ բեհան ե պաթըթած վարթին.
 Քի դարթարած տեսնիմ հիդ Ծաղկադարթին.
 Հաքիլ ըլիս դարդարբարըն. խաս ալով:

Յա՛ ինձի կորցրեք, յա մե բան արեք,
 Խիեցեք մե տիղրս, մե նշան արեք,
 Թեզուդ եստու համա քարասպան արեք՝
 Զ՛իմ կըշտանում գողալի հիդ խոսալով:

Աջար մո՞ւնց դիմանամ յես ես չափ դարին,
 Աչկեմես արասսունք, դուս գու քա՛ արին,
 Որըն իր շարաթով կարոտ իմ յարին:
 Վունց որ դարիւր բըլբուլ՝ վարթին տիսալով:

Խիլքըս տարավ՝ ջադուքարին չ՛իմ տեսի.
 Բեմուրվաթին, բեխդրարին չ՛իմ տեսի.
 Սալաթ-նովեն ասաց՝ յարին չ՛իմ տեսի,
 Ման իմ գալի արտասունքըս հունալով:

Եղես վարդու Արութինի ասած մե սիրուհի վրա:

Ինձ ու իմ սիրեկան յարին՝ մե տարի բերած գիտենաք.
Ախ քաշեկն՝ սրբախ մեշըն արունն մերած գիտենաք.
Գիշեր ցերեկ՝ յարի խաթրու՝ ջիդարըս երած գիտենաք.
Աչկըս թաց, բերանս ցամաք, լիզուս հիդքերած
գիտենաք:

Սիրտըս փուրումըս թուլացալ անդալներու դախ
անեկեն,
Ուշկ ու միտկըս խառնըվեցալ խուռըն խուռըն խաղ
հանեկեն,
Աչկեմես ջուհարըն գընաց՝ յարեն կարոտ՝ ա'խ անեկեն,
Ել ապրելու ումիկ չունիմ, իմ որըս կորած գիտենաք:

Երած խորված ման իմ դալի, մի տիղ չը կա մարդ
ունենամ.
Լիզվով չիմ կանացի ասի, թեգուդ խոսկըս փարդ
ունենամ.
Ափսուսալու հազար ափսուս՝ յես ես դադա դարդ
ունենամ.
Եչխեն ուշկ ու միտկըս կապած, ինձ ջրրի տարած
գիտենաք:

Սիրտըս փուրումըս սրքուր ե, ալ աչկիրըս լաց ե անում.
Ծովըն նընգած ամրի նըման դոշս ու յախես թաց ե
անում.
Քանի վուր մըհլամ իմ գընում, դուգունս ել խիստ րաց
ե անում.
Հալվեցա արնաքամելի՝ յարես հիդարած գիտենաք:

Ով տեսնում ե, ե՛ս ե տեսւմ. «Կա՛յ քու դարին,
 Սայաթ-Նովա,
 «Համաշա քիզ պիտինք տեսնի՝ աչկըդ արին,
 Սայաթ-Նովա,
 Ենչո՞վ չ'ելալ, չըռաստ յնկա՞ր մե լալ յարին,
 Սայաթ-Նովա».
 Ունրբոս երաղի պես գրնաց՝ ծառըս չը խերած գիտենաք:

(1759)

Եւ եւ դիքս ու եմդի դուամիայի մենով, Հանգն զազալի, Արութիկի ասած
 Բրտիկոսի 447-ին:

Ենդուր աչկըս չ'ե ցամաքում սըրտիս մեչըն արին մնաց-
 Վունչիչ դարով չը լավացալ՝ մըհլամըս հիդ յարին
 մընաց.
 Եչխեմեն հիվանդ պառկեցա, աչկըս ճանապարհն մընաց.
 Յեյի մեռա՝ իժում տիս յեկալ՝ նաղըն բեիղբարին
 մընաց:

Գարունքվան վախտըն լըցվիլ ե, — երանի ձիդ, ծաղկած
 վարիբ,
 Թե՞ բլրուլին բաղն դըրդեցիք, մանիչակով լիքըն սարիբ.
 Բաս ինչի՞ ձենըն չե դալիս, սալբու չինար, ետ ի՞նչ
 արիբ,
 Շուկիդդ բլրուլին սըպանից՝ կարմիր վարթըն խարին
 մընաց:

Ալ պուճպուճեն ասաց՝ խափե՛ սարումըն դարիբ
 բլրուլին,
 Յեյի բլրուլըն միտըն ածալ ուհնով կապած
 Թալիդուլին.
 Ով վաղ դընաց՝ վարթըն քաղից, չասին՝ Թե պետի ե
 բլրուլին,
 Վայ քու դարին, դարիբ բլրուլ, վուր լեչըդ չափարին
 մընաց:

Խոսկիրըդ քաղցըր քաղցըր ե, լիդուդ չաքար ու
 նարաթ ե,
 Խըմողին վընաս չի անի՝ ձեռիդ բըռնածըն շարբաթ ե,
 Շափաթըն բխտն որին, ասի, հաքածըդ բարաթ
 բարաթ ե.
 Հաքիլ իս բեհեղ ծիրանին՝ ծալած դալամ քարըն մընաց:

Աշուղի լիղուն բըլբուլ ե, որհնանք ունե, նալաթ չը կա.
 Շահի մող խոսկն անց կու կենա, սըպանելու ջալլաթ
 չը կա.
 Հեմքիմ ու դատաստան չը կա, մե դրուստ ադալաթ
 չը կա.
 Մե մարթ չը կեր՝ ադատիլ եր, Սալաթ Նուլեն դարին
 մընաց:

(1758 Հունիս)

Ես ել դիպա ու հնգի դումիայի ձեռում Աբուլթինի ասած, Հունիս, քրո-
 նիկոնի 449-ին:

✓
Արիս ասում, թե՛ լա՞ց իս ելի.
Բարով տեսա, իմ սիրեկան.
Վաբթի նըման բաց իս ելի

Պարերով,
Պարերով.

Բարով տեսա, իմ սիրեկան:

Արի՛ մե դարդըս իմացի՛,
Եչխեմեդ համան իմ լացի.
Որըս եսպես անց ե կացի

Դարերով,
Դարերով.

Բարով տեսա իմ սիրեկան:

Յեի կու հաքնիս ալ ու ատլաս,
Տեսնողին կու շինիս մաս մաս.
Դոչիդ պիտի լալ ու ալմաս

Շարերով,
Շարերով.

Բարով տեսա իմ սիրեկան:

Յես քիզ գովիմ խաղի մեչըն,
Շամամներըդ թաղի մեչըն.
Ման իս գալի բաղի մեչըն

Յարերով,
Յարերով.

Բարով տեսա իմ սիրեկան:

Սալաթ-Նուլեն վո՞ւնց դընջանա՛
Դուշմանի լիզուեն մընջանա

Աչկիբըդ ոսկե վընջան ա.
Չարեբով,
Չարեբով.

Բարով տեսա իմ սիրեկան:

Կողես Թասլիբ:

Ձենըդ քաղցրը ունիս՝ լամզով կու խոսիս.
Նա պահէ քիզ, ումն որ ծառայիս, գողալ.
Մեչկըդ ջերանի յե, ունդըդ շաքարի,
Փռանգրտանեն եկած խարա իս, գողայ:

Ղումաչ ասիմ՝ շուրեղեն ե կու մաշվի,
Սալբի ասիմ՝ ախրը մին որ կու տաշվի.
Ջերան ասիմ՝ շատ մարթ քիզիդ կու յաշվի,
Բաս վո՞ւնց թարիսի անիմ՝ միբա յիս, գողալ:

Թե մանուշակ ասիմ՝ սարեմեն կոսին,
Թե ջալայիր ասիմ՝ քարեմեն կոսին,
Թե վուր լուսին ասիմ՝ տարեմեն կոսին,—
Արեգագի նըման՝ վարա իս, գողայ:

Գ'ուզիմ թե համաչա դրրանըդ գամ ուխտ՝
Աչկիրըդ կարմիր վարթ, նուր բացարած տուխտ,
Լիզուդ՝ գրբիչ ունիս, ձեռըդ՝ գուլգաղ թուխտ.
Ծովեմեն դուրս եկած՝ դարա իս, գողայ:

Սիրո սիրմըդ սրբտիս մեչըն ցանեցիր,
Նաղ ու զամզով, յա՛ր, իմ հոգիս հանեցիր,
Ե՛ս քու Սայաթ—Նոյուն դո՛ւն սրպանեցիր.
Գըլխիդ յեկած դադեն առա ես, գողայ:

Ղափա ետես լավ յարի Արութինի տառ:

Ես սր իմ յարին տեսա բաղչի մեջըն ման դալով,
Գեղինըն դարթարովեցավ իմ յարի ասկե նալով:
Բըլբուլի պես պըրառտ յեկա՝ վարթի վրա ձեն տալով,
Ջունուն ելավ խիլքս դլխնս՝ սիրտս տխուր, աչկա լալով:
Հույս ունիմ իմ Սաիդճողիմեն՝ միւր դուշմանն ըլի ես
հալով:

Յար, ես քու նազ ու դամգամ՝ ջանքս փռել ու փանդ իս
արի,
Խմիլ իս եշխով շարբաթն, պոռչներդ դանդ իս արի:
Խաթու խալով, քաղցը լիզվով՝ շատ ինձ պեսին բանդ
Տո՛ւր դռնակն ինձի սպանե՛, մի՛ ասի՝ ընշխանդ իս արի:
Չունքի մահս յարեմեն ե, թուղ լի մնունիմ լամ
դոզալով:

Տարին տասերկու ամիս մաղիրդ հուսած կո՛ւլի:
Պոռնմեղ միղը ե կաթում, թողնիս՝ յախեղ թաց կո՛ւլի,
Գորնան շնչի նման՝ կարմիր վարթի հիդ, բաց կո՛ւլի,
Ի՞նչ սղուտ ե քու բաղմնչուն՝ դարեր բլբուլն լաց կո՛ւլի:
Մուրվաթ չունի՛ս. պտուտ դուք բաղչի վրա
ճըկճըկալով:

Յեի քու սուրաթն կու քաշին՝ նաղչումն շնուք կու տաս.
Կու վառվառս ճրաքի պես՝ սաղչումն շնուք կու տաս.
Մըկիով լիքն բրբուլի պես՝ թաղչումն շնուք կու տաս.
Բաց կու՛լիս կարմիր վարթի պես՝ բաղչումն շնուք կու
տաս.

Բամին գիրչի փոթլիդ մեջն՝ հուտդ դու քա վռվռալով:

Յես ե՛լ ուրիշ յար չունիմ, ես գլխն վաղ իմացի.
Անդաճ արա, մատաղ իմ քիդ, ես խոսկս սաղ իմացի.
Մտիկ արա, քու Սաիդճողին, տուղ՝ նամագ՝ աղ իմացի.
Սայաթ-Նովին մի ջգրեցնի, եշխեմեդ՝ տուտաղ իմացի.
Խիլքս պլխեմես տարիլ իս քու բեմուրվաթ դարդիշ,
տալով:

Աշխարհում ըստ ախ չիմ քաշի, քանի վուր ջանն իս ինձ
ամա.

Անմահական ջրով լիքըն տակն փրկն ջանն իս ինձ ամա.

Նըստիմ, վըրես շըվաք անիս՝ դարբար վըրան իս ինձ
ամա.

Սուչս իմացի՛, ենենց սպանեն՝ Սուլթան ու խան իս ինձ
ամա.

Մեչկըդ սալբու չինարի պես, ռանգըդ Փըռանդի
ատլաս ե.

Լիզուդ շաքար, պոռչըդ դանդ, ալոնքըդ մարքըիտ
ալմուս ե.

Ոսկու մեչըն մինա արած աչկիրըդ ակնակապ թաս ե.

Պատվական անդին ջավայիր, լալ Բադեչխան իս ինձ
ամա.

Յես ես դարդին վո՞ւնց դիմանամ՝ մազամ սիրտըս
ունիմ քարած,

Արտասունքս արուն չինեցիր, խիլքըս գըլխես ունիմ
տարած,

Նուր բադ իս, նուր բադչի մեչըն բոլորքըդ վարթով
չափարած.

Վըրեդ շուռ գամ բըլբուլի պես՝ սիրով սեյրան իս ինձ
ամա.

Քու եշխըն ինձի մաստ արավ. յես գարթուն իմ,
սիրտըս ե քրնած.

Աշխարս աշխարով կըլտացավ, իմ սիրտըս քիզնից տով
մընաց.

Յար, քիզ ինչո՞վ թարիփ անիմ՝ աշխարհում ըս բան չը
մընաց.

Գրակե ծովեմեն դուս յեկած՝ ռաչ, ջեյիրան իս ինձ
ամա.

Ի՞նչ կու՞յի մեկի հիշքս խոսիս. թե վուր Սայաթ-Նուստ
 յար իս.
 Շուխիրդ աշխարհս բռնել է՝ արեղադի դեմըն վար իս.
 Հուսոյի հիւ, միխակ, դարիչին, վարթ, մանուշակ,
 սուսանբար իս,
 Կարմրադուն դաշտի ծաղիկ, հովաք շուշան իս ինձ
 ամա:

Եսպէս Արութինի աստե, ով վար սոյրի, թողութուն շնորհե:

Եսպէս դողալի դաստա քե դաստա քարիփամուրի մենամ Արութինի աս-
 տե:

Ինձ սիրեցիր, ելիսն նընդար, խաղի դավթար իմ
 քիզ ամա...

Մի՛ քաղի փըշի ծաղիկըն՝ վարթ սուսանբար իմ քիզ
 ամա...

Ձիմ թողնի արեգագուժըն՝ բաղչի սաջար իմ քիզ ամա.
 Յես քու մահըն վո՛ւնց կու խընդրիմ՝ նուղլ ու շաքար իմ
 քիզ ամա:

Ե՛լ քու բաղին մըտիկ արա, ուրիշ բաղեն վարթ չին տա
 քիզ.

Աղ ու հացըն մի դեն դըցի, շափթենը մեկ մըտիկ տու
 միզ.

Թեգուզ աշխարհըս պըտուտ դաս՝ չիս տեսնի ինձի պես
 աղիզ.

Թաք ուրիշ գողալ չը սիրիս՝ իղբարով յար իմ քիզ ամա:

Թաք յես մորես չեյի ծընի. վա՛յ են որին՝ յես քիզ տեհա.
 Ի ու բուլբուլ իս, յես կարմիր վարթ. չասիս, թե վարթըն
 ջալդ կեհա.

Մե փուքըր ետենց դիմացի, շուտով Հընդըստան մի
 եհա.

Ոնգործիլ, անխարջ ու քըրիհ՝ մանդիլի դար իմ քիզ
 ամա:

Աստուած վըկա, դիմիշ արած դըլուխըս քիզ մատաղ
 ըլի.

Յեկ քիզիդ սիրով դամ անիմ, ով գուզե բեգամաղ ըլի.
 Յես քու խոսկեն չիմ անց կենա, Թաք քու դամաղըն չաղ
 ըլի.

Թեգուզ անմահութին ուզիս՝ սիրով կու ճարիմ քիզ ամա:

Քու դարդըն ինձի պատվեցուց. ո՞ւմըն ասիմ, Սայաթ-
 Նովա.
 Մի գըցի ձեռնեմեն ձեռըն՝ ոսկե թաս իմ, Սայաթ-
 Նովա.
 Փռանդըստանու միչեն յելած՝ դար ատլաս իմ Սայաթ-
 Նովա.
 Ծալե դալթարըդ, դութին դի. ռանդ ու բուքար իմ քիզ
 ամա.

(1754 ապրիլ 1)

Ղազալի: Եսպես ասել եմեկ հաժտաբիմ սիրեկանն, և մյուս յերեսին
 Սայաթ-Նովեն: Ապրիլի 1-ին ցրտեկոնի 442-ին:

ՍԱՅԱԹ-ՆՈՎԵՆ

Ի՞նչ կոնիմ հեքիմըն, ի՞նչ կոնիմ ջարենն՝
Քու տըվածըն ուրիշ գիղ և, ո՛ւրիշ գիղ:
Երում և մըհլամըն, չե լավնում յարենն.
Քու տըվածըն ուրիշ գիղ և, ո՛ւրիշ գիղ:

ՍԻՐԵԿԱՆՆ

Ասաց թե. «Հիռացի՛ գըլիմես գընա՛,
«Քու ասածըն ուրիշ տիղ և, ո՛ւրիշ տիղ»:
«Ետ քու արարմունքսըն քիղի չի մնա,
«Քու ասածըն ուրիշ տիղ և, ո՛ւրիշ տիղ»
ուրիշ տիղ աման ուրիշ տիղ:

ՍԱՅԱԹ-ՆՈՎԵՆ

Ասի թե. «Եշխեմեդ չ'իմ հանդչում տանըս,
«Ձեռնիրբս թըլացալ՝ չ'ե չինում բանըս,
«Երվեցալ ջիդարըս, մաշվեցալ ջանըս՝
«Քու տըվածըն ուրիշ գիղ և, ո՛ւրիշ գիղ»:

ՍԻՐԵԿԱՆՆ

Ասաց. «Իմ գիղեմեն քիղ չը կա չարա,
«Գընա՛ թե խիլք ունիս՝ գլխիդ ճար արա,
«Թե չե՝ անիլ կուտամ քիղ փարա փարա.
«Քու ասածըն ուրիշ տիղ և, ո՛ւրիշ տիղ»:

ՍԱՅԱԹ-ՆՈՎԵՆ

Յես բլբուլ իմ, վարթըս մընաց խարումըն.
Կըրակ դըրիբ սըրտիս խուցի յարումըն.
Վո՛ւնց դըրանքումըն կա վո՛ւնց դավթարումըն՝
Քու տըվածըն ուրիշ գիղ և, ո՛ւրիշ գիղ:

ՍԻՐԵԿԱՆՆ

Ասաց թե. «Բի դարար՝ շինեցիր շահըդ,
«Կրտսերցիր աղարըդ, կրտսերցիր ահըդ.
«Մի վիթի արունըդ, մի շանց տա մահըդ,
Բու ասածըն ուրիշ տիղ և, ուրիշ տիղ:»

ՍԱՅԱԹ-ՆՈՎԵՆ

Ասի թե. «Մաղիրըդ սուրմա իս անում,
«Հենց գիդիս՝ չ'իմ գիդի, յա՛ր, չ'իմ իմանում.
«Սերըդ ինձ մահ դառալ՝ ել չ'իմ գիմանում,
«Բու տրվածըն ուրիշ գիդ և, ուրիշ գիդ:»

ՍԻՐԵԿԱՆՆ

Թաքալուրի թաղի լայիդ քարըն իմ,
Շիրինի պես Փահրադի դիդարըն իմ,
Յես են դրլիսեն Սայաթ-Նուլու յարըն իմ,
Բու ասածըն ուրիշ տիղ և, ուրիշ տիղ:

ՍԱՅԱԹ-ՆՈՎԵՆ

Պու մեռնիմ, — չ'իս տեսնի Սայաթ-Նուլի պես.
Հիդրս խոսի՛, մի՛ կենա խըսովի պես.
Տալդա տրվիր՝ դեմիս տարար ծովի պես.
Բու տրվածըն ուրիշ գիդ և, ուրիշ գիդ:
ամամ ուրիշ գիդ:

(1756 տեղամբեր 3)

Եսպես Աբութինն և իր սիրեկանն զոր խոսել են՝ են և:

Եսպես Յալարումզումի շիրվանի հանգում: Սեպտեմբերի 3-ին յրոնիկո-
նի 444-ին:

Անդին ահըն վըրեդ շարած՝ անբան ոսկու ռախտ իս,
 Աստուած քիզ ու նըրան պահե՝ ում հիդ վուր նըլախտ
 Բըլբուլին լիզու շինեցիր՝ դուն վարթի դըրախտ իս,
 Վարթըն՝ մի ամիս ումըր ունե, դուն ամենան վախտ իս,
 դոգալ:

Մեմեկ մեմեկ ե՛լ չի ասլի՝ Թարևիը դարայլ քուլիչուլ.
 Պատիրըդ՝ դարով դարբարուլ, դոշամեդ՝ խալուլ
 Տախտակներըն՝ երծաթեմեն, միխիրըն՝ սսկե դուլիչուլ.
 Խոսրուլ փաշայեմեն թողած, դուն, թուլուղի տախտ իս,
 դոգալ:

Սկանդարի Զուլդարի թողած ջալահիր իս, անդին
 Դանդըն դանդի միչեն հանած, հիդքաշած մըսխալ
 Յեփ դուն սեյրանգահըն կ'եհաս՝ ոչ ուլ այնումըդ չ'ե
 Փաք չ'ունիս փաշահդդիմեն, անդամ, առանց սախտ
 իս, դոգալ:

Թեդուդ մըտոք ճարտար ըլի, կանց Սողոմոն՝ դադա ըլի,
 Խեդուդ մարքարիտուլ լիքըն, Թեկուդ սադափ սադա ըլի,
 Թեդուդ արեդադ լուսնիակ, Թեդուդ հուրիզադա ըլի.
 Նտ քու ամեն մարիփաթուլ դիփունին կու ախտիս,
 դոգալ:

Երդնուց վըրեդ ձուռն ե եկի՝ փուռնջ մանիշակ նուր իս,
 ջանում.
 Մողըդ նըստողըն կու երվի՝ ետ նաղի տեր վուր իս,
 ջանում,
 Դիո Սայաթ-Նովեն չ'ե մեռի՝ դու ինչի՞ տըխուր իս,
 ջանում.
 Թաք յես մեռնիմ, դուռն սաղ ըլիս, գերեզմանըս վաղ
 տիս, գողալ:

1768

Ես եւ զիբրայի հանդում Աբութինի աստծւ Աստուած թողութիւն շորհե
 ախրեկնեմեն ողանած Աբութին Սայաթ-Նովեն, գրեթէկոնի 446-ին:

Եշխեմեղ հիւանդացիլ իմ, դիղի համա իմ լալի:
 Վախում իմ թե դարդըն հալե, յեղի համա իմ լալի:
 Շահի կարգած վեքիլի սկսա դիղի համա իմ լալի:
 Տանեն դուստրածի նրման տիղի համա իմ լալի:

Մե տիղ հուքմի հեքիմ չը կա՝ դուռըն եհամ, կանչիմ
 հարա
 Վի կենա Լողմա հեքիմըն՝ բալքամ դարդիս անե չարա:
 Տիս թե ինչպես ե շըլիոթվի՝ դուռն իմ խեղքին մըտիկ
 արա,
 Զուրըն եկալ՝ գերանս տարալ, ծիղի համա իմ լալի:

Սիրտըս եշխեմեն երած ե, դուդուն դաղըն ի՞նչ կոնիմ:
 Վո՛ւնց դորա ունե, վո՛ւնց չափար՝ յես ենալես բաղն ի՞նչ
 կոնիմ,
 Անդի լարըն կըտըրվիլ ե՝ դարդակ սաղաղն ի՞նչ կոնիմ:
 Նիտըս քարումըն կոտրեցի, թիղի համա իմ լալի:

Ղալամըն դիրըս չե գրում՝ մեչ չուրացած թանքի
 նրման:
 Խոսկիրըս մեմեկ չի ասվի՝ իմաստններու բանքի նրման:
 Մեչըն չիմ կանացի մըտնի, ծովի ծածկած վանքի
 նրման:
 Խոստովնահերըս հիւացալ, միղի համա իմ լալի:

Գիղումըն՝ մելիք տանուտեր, քաղաքտիղըն՝ Սուլթան
 Խան իս:
 Բաղումըն՝ վարթ ու մանիչակ, սարումըն՝ սընբուլ
 սուսան իս:
 Ղաբուլ ունե Սայաթ-Նովեն՝ թաք քու ձեռով դուն
 սըպանիս:
 Մեռնելուս համա չիմ հոքում, ցիղի համա յիմ լալի:

(1758)

Երգես Աբութինի ասած զրոնիկոնի 440-ին:

Շատ սիրուն իս, Շախաթայի, ասողին՝ խար չիս անի.
Անջաղ գըցիս եշխի մեջըն, հիդ կհհաս՝ քար չիս անի:

Եշխըն հետաի կըրակ ունի՝ վունց կու երվի, վունց
Թեդուդ նընդնիմ ծովի մեջըն՝ հովնալու ճար չիս անի:

Բաս Աշուդըն վունց դիմանա եդ քու տըված կեծակուն,
Դուն ինքնակալ թաքավուք իս՝ բհհաղար չիս անի:

Թե վուք սարերուն հանդիբիս՝ կու հալիս մեւմի նըման.
Թե վուք քաղաք տիդ հանդիբիս՝ կու քանդիս,—վար
չիս անի:

Իսկի բհհաղար չունի Շախաթայա չասողըն.
Ենդու համա, Սայաթ—նովա, շատ եյթիրար չիս անի:

Ես գիտմի իստ: լափե: Ով որ: սովորի: սգորմի: տե: հիմի: գողիմ թե
հալիմ: տիմ: Ամեն տատուն: յիս: ժողգըտու: վուքթի: Աբութինս: պը-
տուց: ինչորի: յարտուն տարի: գլուխ գրի: ամենան: խաղին: ամա: սուք
կարապետի: կարողութենով սովրեցա: քամանին: ու չոնգութի: ու ամբութի:

Յես քու դիմեթըն չիմ գիդի՝ ջալահիր քարին նըման իս.
Տեսնողին Մեջլուս կու շինիս՝ Լեյլի դիդարի նըման իս:

Աշխարհում իմըն դուն իս,
Պրոռնեբիդ նաբաթ ունիս,—
Բեմուրվաթ իս, մուրվաթ չունիս.
Հանդու շաքարի նման իս:

Դադա սլիտի՝ Թարիվիդ ասե,—
Ակուքըդ յադութ արմաս ե,
Ռանդըդ Փրուանդի ատլաս ե,—
Ջար դալամ քարի նըման իս:

Մաղիրըդ նըման ռեհանի,
Դուն ուրիշ խիալ մի անի,
Ռահմ արա, հոգիս մի՛ հանի,
Մուրվաթով յարի նըման իս:

Վո՞ւնց դիմանամ եսչափ չարին՝
Աչկեմես կաթում ե արին.
Սալաթ-նուլա նազլու յարին
Գընա՞ծ նոքարի նըման իս:

Թափր Աբութիսի ասած:

Թամամ աշխար պըտուտ եկա՝ չը թողի Հաբաչ,
նաղանի:

Ձը տեսա քու դիզարի տես՝ դուն դիվուռնին բաչ,
նաղանի:

Թե խամ հաքնիս, թե դար հաքնիս, կու շինիս դամաչ,
նաղանի:

Ենդու համա քու տեսնողքն ասում ե՝ վա՛չ վա՛չ նաղանի:

Դուն պատվական ջալահիր իս, ե՛րնեկ քու առնողին
Ըլի:

Ով կու գըթնն՝ ախ չի քաչի, վա՛յ քու կորցընողին Ըլի:
Ախտուս վա՛ր շուտով մեռիլ ե, լուսըն քու ծընողին Ըլի:
Ապրիլ եր, մեկ ել եր բերի քիդի տես նաղաչ, նաղանի:

Դուն են գըլխեն ջուհարդար իս, վըրեդ դարնըչան ե
քաչած:

Դաստամադիդ թիլի մեչըն մե շադա մարջան ե քաչած,
Աչկիրդդ ոսկե փխալա՝ չարխեմեն փընջան ե քաչած:

Թեթթեթուկըդ՝ նիս ու նաշտար, սուր դալամ թրբաչ,
նաղանի:

Երեսըդ՝ փարսեփար ասի՛մ նըման ե շամա ու դամարին:
Բարակ միչկիդ թիրման շալըն՝ նըման ե ոսկե

քամարին:
Դալամըն ձեռին չե կանդնում, մաթ չիննցիր

նաղըչքարին:
Յեփ նըտում իս՝ թութի դուչ իս, յեփ կանդնում իս՝

ռաչ, նաղանի:

Ես եմ Սայաթ-Նովասին չիմ՝ վուր ավդի վըրա
 Պէջա՞ք միզիդ ինչ իս կամու՞մ՝ սըրտեդ մե խարար
 Դուն կըրակ, հաքածըդ կըրակ, վո՞ւր մե կըրակին
 Հինդու դաւամաքարու վըրեն ծածկել իս՝ մարմաչ,
 Նադանի:

(1758)

Ես եւ դիրա աւ ենդի գուճիայի հանդում, վորն վոր մուտադասի պէս
 հասեն, Աբութինի (առած) ժրոնիկոնի 448-ին:

Գուդիմ՝ ումբրըս հենց անց կացնիմ՝ որըս մունաթ չը
քաշե.

Թեղուդ հաղար դարդ ունենամ՝ դարըս մունաթ չը
քաշե.

Ղաստ անիմ՝ բարու հանդերիմ՝ չարըս մունաթ չը
քաշե.

Գրըսլորս չարեն ոսդ անիմ՝ սարըս մունաթ չը քաշե.
Երեսըս հայալու պահիմ՝ արըս մունաթ չը քաշե:

Հիսու տիղացեն դալիս իմ, խիլքի դարար շահ իմ բերի.
Հուջրես լիքն ե անդին լալով, ջալահիրչուն ահ իմ բերի.
Հինդու միչեմեն դուս եկած դիմեթով մաթահ իմ բերի.
Տեսնողըն՝ թահըրն չի դիդի՝ մե հեստի քարդահ իմ
բերի.

Հեստի տիղ դուքնն բաց անիմ՝ դարըս մունաթ չը քաշե:

Մե բիուըս ֆանդի աուլաս ե, տալիս ե շովդ ու
չափադաթ.

Մե բիուըն դար դալամաքարի, տիղ ունի վունց որ
մաքադաթ.

Մե բիուըս Չինւմաչինին կու առնե թամամ փառադաթ.

Մի բիուըն ենդիդ ունիա, մե բիուըն փաչայի խալաթ, —
Վունց ձեկիլ դուզե, վունց կըտրիլ՝ կարըս մունաթ
չը քաշե:

Մե բիուըն դըրմըդ ու դափաանդ, մե բիուըն ել
դանջափիլ ա.

Մե քանի բիուըս դարիչին, մե բիուըն ել դարանիիլ ա, —
Բերնիրըն դրրա չե դալիս, հակնիրըս ե սիլա սիլա.

Անտակ ծովի միչեն հանած ալնիր ունիմ՝ լալ ու թիլա.

Մարքարիտըս շադա շադա՝ շարըս մունաթ չը քաշե:

Շատ մարթ եստունք հու իմանա, հոսե. «Հալրաթ սա
 զանդին ա»-
 Զին գիդի թե ուշի ու միտիլըս հաղար մե բարաթ
 հանդին ա-
 Մարիփաթով քաղցըր լիզուն գիփունի վըրա անդին ա-
 Սայաթ-Նովին ենդուր հու լա՝ գըլուխըն մահու
 հանդին ա,--
 Աստուած սիրողըն ինձ աղատե՛ յարըս մունաթ չը
 քաշե՛

Մուխամմադ Աբութիքի ասած:

Դուն են հուրին իս՝ վուր դեմի կու դալթե.
 Ձունքի ինձ դալթեցիր խափուլ, նաղանի.
 Արիլիլք, արիլմուտ, հարալ ու հյուսիս
 Ձը կա քիղի նըման՝ չափուլ, նաղանի:

Շատ մարթ քու եղխեմեն կու դառնա Յեղիդ.
 Արի մե ուհմ արա, լալ կացի միղիդ.
 Գուղիմ թե համաշա դամ անիմ քիղիդ՝
 Սանթուրուլ, քամանչուլ, դափուլ, նաղանի:

Դարդիրըս շատացալ՝ ասիլ իմ ուղուս.
 Աչկեմես արտասունք հուսիլ իմ ուղուս.
 Համաշա, յար, քիղիդ խոսիլ իմ ուղուս.
 Սիրաըս չե կըշտանում դափուլ, նաղանի:

Հայալու յես, ադար ունիս, ար ունիս.
 Ձեռիդ դաստա կապած սուսանբար ունիս,
 Տուր ինձի սըպանն՝ իխտիար ունիս.
 Հենչաք բլի՝ կենաս բափուլ, նաղանի:

Սայաթ-Նուինն ասաց՝ արդ անիմ Խանին.
 Ղարուլ ունիմ՝ քու խաթրու ինձ սըպանին,
 Հենչաք բլի, յար, դաս իմ դերեղմանին,—
 Ածիս խուղըն վըրես ավուլ, նաղանի:

Ղափիս: Յարանս Արսթինի տառ:

Աջա՞բ քու սիրտըն ու՛ շինելո՞յ խոնարելո՞յ հիզնելո՞յ
 Գանի դուզե մարթ վուր հարվի, վո՞ւնց կուլի վազնելո՞յ
 Յար, յես քիզ ի՞նչ գեթ իմ արի՛ նըստած իս միզնելո՞յ
 Քամեցիր եշխիշ մանդանուլ, — յես պիտիմ քիզնելո՞յ
 Բեղամաղ :

Ինչ քիզանելո՞ հիռացիլ իմ, իմ ջանումըս ջան հե մըտի.
 Ուշիլ ու միտիլըս դո՞ւն իս տարի, ձեռիս մեջըն բան հե
 Հենց գիշիմ՝ Թե չուրս տարի յե Գաղաքըն քարվան հե
 Ռախտարի նըման նըստած իմ՝ իջարելո՞յ, միզնելո՞յ
 Բեղամաղ :

Հալբաթ սիրըն կես ե ելի՛ վուր միդի ասիլ ե ուղում.
 Ձուրս տարեկան երեսի պես յարըս խըրատիլ ե ուղում :
 Բրոնիլ ե եշխի դանակըն, սիրտըս կըտրատիլ ե ուղում.
 Շատ մարթ կա նըստած՝ լաց լելիս, գողալի նազնելո՞յ
 Բեղամաղ :

Թեդուզ իմացի՛, կարթացի իմաստնասիրաց առակըն.
 Եշխեմեդ ջոնուռն իմ ելի, վեր յեկավ սըրտիս վարակըն.
 Աստուած վըկա, մարթ չը քաշե՛ դըժար ե եշխի
 Տեսա արունտ ջեյրանըն՝ վուրսնուրթի գինելո՞յ
 Բեղամաղ :

Մնց կացալ աշու... խաղալ և ուղում
 Հասալ դարունքիան հուսանըն բըլբունիւն գալ և
 ուղում.
 Սայաթ-Նովին ասանց նընդիր ճիտըն դցած լալ և
 ուղում.
 Ձուրըն կորցըցած խոնթկարի պես նըստած և խաղնից
 բնդամաղ:

(1759)

... ի տասց զբոնիկոնի 447-ին:

Դարդ մի՛ անի, ջան ու ու ջիգար, միտկըդ դիվաց չը
տեսնեն։
Աչըկ խավրի, անգաճ խուլանա՝ երեսըդ թաց չը
տեսնեն։

Վո՛ւնց արեգագըն շուղիլը տա, վո՛ւնց լուսինը լուս անն։
Սլալ քու տեսնողըն՝ մեռնի՝ քիզ գլխիբաց չը տեսնեն։

Դուն գըլուխըդ մահի կու տաս, յես ել քիզիդ կու
մեռնիմ։
Միբ եդնեն թամամ աշխարըս սուլ քաշե, — հաց չը
տեսնեն։

Թե վուր չը գամ ու չը տեսնիմ՝ հազար բաբաթ բան
կոսիս։
Քաշկա մարթ վո՛ւնց գա, վո՛ւնց խոսի, վո՛ւնց քի
տըխրած չը տեսնեն։

Աստուծու բերնեմեն առնիս մըխիթարիչ սուրի հոքին։
Ե՛լ վաղ մեռնի Սայաթ-Նուինն՝ ճիտըդ գըցած չը
տեսնեն։

Եսդես գիվանի լավ տեղ տած։ Վորն գրոց հայերեն տա եր, վորն
վրաց, թուրքերեն ել ուզում էյի հետն խառնել, բայց չխառնեցի։

Դիրքս ու Լնդիդունիա, զարբար ու զար իս, գովելի.
Հինդու դիարեմեն ևկած դարդալամքար իս, գովելի.
Շատ սովդադար քիդ կու պլտուն՝ դու անդին քար իս
գովելի.

Անտակ ծովի միչեն հանած անդին դովհար իս, գովելի:

Յեզի դու բաղչեն սեյրան կ'եհաս՝ ծովի նըման կու տաս
ալիդ.

Դըլուխըդ պահելով արա, նամ չը դիրչի խաթու խալիդ.
Տեսնողըն հեյրաթ կու մընա ետ քու սիրուն մահ
ջամալիդ.

Աշխարումըս նուր դուս յեկած՝ թաղա նուդար իս,
գովելի:

Արի՛ միդիդ մե լավ կացի, դուրբան ըլիմ մուրվաթումըն.
Ման յեկա յերկիր, չը տեսա՝ ետ քու նըման
ջուրաթումըն.

Վժենց Հինդու դիարումն կա, վուենց Փըռանդի
սուրաթումըն.

Քաշվիլ իս քարդահի մեչըն, ուրիշ թահար իս, գովելի:

Թարիփըդ դավթար իմ արի, փիլ պիտի՝ վուր դիրքըն
տանե.

Դուն քու մըտկի հիդ մի՛ եհա, ետ խիալըն սըրտեդ
հանե.

Մեչկըդ՝ հադիդեմեն քաշած սիրմա մավթուլի
նըման ե.

Աշխարիս չըվաք իս անում՝ սալը ու չինար իս, գովելի:

Յես քիղանից չ'իմ հիռանա՝ թե չ'ի հասնի մահիս
 վաղենն.
 Յեի մեռանիմ, չաղ տու վըրենս՝ դաստամադի թիլի
 չաղենն.
 Հենչաք ըլի՝ ուրախ կենառ. Սայաթ-Նովինն առնե
 դաղենն.
 Շատ մարթ կոսե՝ թե յար աւնիմ, դուն ուրի՛շ յար իս,
 գովելիւ:

Ես խաղն ով վոր սովրի Դոստիյի մենով ասե, թե վոր չիմանաս հարցա-
 քն՝ գոզալար իզմադիմա բազ դաստա քեդաստա քարվանուր:

Եշխըն վառ կրրակէ ե՛կ Երվելով դու քամ,—
Շատ մարթ կոսե՛կ յես յարի հիդ ման դու քամ։
Ես դարդեմեն ով չե քաշի՛ վո՛ւչ քաշե.
Ով յար սիրե, ե՛լ չ'ասե թե. «Չա՛ն, դու քամ»։

Շատ մարթ կա՛ն են գրլխեն սրբտում ունե դամ.
Բաղի մարթ չ'ե քաշի, եշխեմեն ե խամ.
Ինչ տախ կոնիլ տա՛ն սերն ե անըսկամ.—
Հարկեցա, մաշվեցա. ել ի՛նչ ջա՛ն, դու քամ։

Եշխըն վուր կա՛ն Հաղար բարաթ Հանդ ունե.
Ուշկ ու մխակըն կու քընեցնե՛ն բանդ ունե.
Բրոնածըն չ'ի թողնի՛ դայիմ չանդ ունե.—
Ենդու համա՛ խան հիդ կ'եհամ, խան դու քամ։

Թե դուն եշխի Էիդ մանդալըն հարցընիս՝
Չ'ի դիմանա Բոստում Զալըն՝ հարցընիս.
Թե բեմուրլաթ յարի հալըն հարցընիս՝
Ասում ե թե. «Սուլթան դու քամ, խան դու քամ»։

Սայաթ-Նովեն ասաց՝ շատի ջանք գրրի,
Մե բափա չը տեսա հում կաթնակիրի.
Ով վոր ինձ չ'ի սիրի, իս եյ չ'իմ սիրի.
Սերըն սեր կու բերե, սիրեկան դու քամ։

Ղափխա Եսպեռ լավ ողութլամա ԱբուՔէնի տամ։

Արի համով դուրսդ արա, խալխի նոքար Սայաթ-Նովա.
 Ամեն մարթ չ'ի կանա ճանդի շահով շրջար, Սայաթ-
 Նովա.
 Ուլ քիդի լիդի պարքիւի, դուն տու շաքար, Սայաթ-
 Նովա.
 Ղաստ արա՝ շուշեղ չը կտորին, չը խլիին քար, Սայաթ-
 Նովա:

Թեգուդ դըպրատանըն պահ տաս՝ ծեծով չի խլրատուի
 խիւլըն.
 Ինչրու անձնեն չը դուս եհա անախտելի են չար գիւլըն.
 Բեդասլըն՝ ասըլ չ'ի դառնա. Թոլով չ'ի սխալտակի սիւլըն,
 Ծուռըն փետըն չ'ի դըրըստի ռանդան, դուրգար Սայաթ-
 Նովա:

Թեգուդ իմանաս, գիդենաս աստղերու համբարքըն
 սիրուն.
 Անբարի գուրճըն կորած ե՝ կարթա Հարանց վարքըն
 սիրուն.
 Ավիտարանի խոսկիրըն՝ մարքարիտե կարքըն սիրուն.
 Մի՛ ածի խուզի առչիւլըն լալ ու գովար, Սայաթ-Նովա:

Թե ես կինաց փառքըն չ'ուզիս՝ են կինաց ալմասըն
 կու տան.
 Թե հոքուդ խաթիր շալ հաքնիս՝ դար քաշած տալասըն
 կու տան.

.
 Խոստովընիս արած միխկըդ. չ'անիս ինքար, Սայաթ-
 Նովա:

Վուր տիղ հասնիք, վուր տիղըն սուք, վուր տիղ սոյրաթ
 խաղ և բլում.
 Վուր տիղ ժամ, վուր տիղ պատարաք, վուր տիղ սիրով
 տաղ և բլում.
 Թե վուր հոքուդ կամքն իս անում, մարմինդ բեղամաղ և
 ըլում.
 Վուր մե դաբդին կու դիմանաս դուն ջրատար
 Սայաթ-Նովա:

(1758)

Եսդես Աբուլինի տառք քրոնիկոնի 440-ին:

Բըլբուլի հիդ լաց իս ելի,
Վարթի նըման բաց իս ելի
Վարդաջրով թաց իս ելի,—
Թաց իս ելի.

Չ'կա քիզի նման, չ'կա քիզի նման.
Քիզ նման, քիզ նման.—
Դուն իս աննման:

Սիրունութինդ ելալ արբար.
Մաղիբ ունիս՝ սիմ ու շարբար.
Քի սազ գու քա դուշլու դարբար.
Ղուշլու դարբար,

Չ'կա քիզի նման, չ'կա քիզի նման.
Քիզ նման, քիզ նման.—
Դուն իս աննման:

Երեսրդ ե շամս ու դամար.
Ջանբս գուս գու քա քիզ համար:
Մեչկիդ ունիս ոսկե քամար.—
Ոսկե քամար,

Չ'կա քիզի նման, չ'կա քիզի նման.
Քիզ նման, քիզ նման.—
Դուն իս աննման:

Հաքիդ դարբն՝ ալ իս արի.
Բըլբուլի հիդ լալ իս արի.
Բարակ երեսրդ խալ իս արի,—
Խալ իս արի.

Չ'կա քիզի նման, չ'կա քիզի նման.
Քիզ նման, քիզ նման.—
Դուն իս աննման:

Դարդըս ասիմ՝ կու լան սարիւր.
 Ես ի՞նչ բան եր, վուր դուն արիւր.—
 Սալաթ-նովուն՝ ջունուն արիւր.—
 Զունուն արիւր.
 Չ՛կա քիզի նման, չ՛կա քիզի նման.—
 Քիզ նման, քիզ նման.
 Դուն իս աննման:

(1752 թարս)

Քրտիկոնի 440-ին թարսի վերջին: Ետեւս բնիք դափի հանդում թաւիք
 Պոմանցոյ ժուղանի:

Աշխարհըս՝ մե վանջարա յե,—թաղերումեն բեղարիլ
 իմ-
 Մըտիկ տըվողըն կու խուցվի,—դաղերումեն բեղարիլ
 իմ-
 Երեգ լալ եր կանց վուր ետոր,—վաղերումեն բեղարիլ
 իմ-
 Մարթ համաշա մեկ չ'ի ըլի,—խաղերումեն բեղարիլ իմ :

Դուլլաթըն եյթիրար չ'ունե, յեփ որ կ'երթա իր
 շրճարով-
 Հալ մարթն են ե՝ գլուխըն պահե աշխարումըս
 եյթիրարով-
 Աշխարըս միդ մընալու չ'ե իմաստնասիրաց խարարով —

Գուղիմ թըռչի բըլբուլի պես,—բաղերումեն բեղարիլ
 իմ :

Ո՛վ կոսե՝ թե յես կու ապրիմ առուտեմեն ինչբու
 մութըն-

Աստուծու ձեռումըն հիշա ե՝ մարթու աշխարք
 ելումուտըն-

Ղուրթըս ենդուր ճանսիա չ'ե գնում՝ շատացիլ ե խալխի
 սուտըն-

Քըսանըն՝ մե դուլ չ'ին պահում,—աղերումեն բեղարիլ
 իմ :

Աշխարըս միդ մընալու չ'ե, քանի նըստինք դող ու սափին-

Հում կաթնակիր Աթամի դաթ, նալաթ ըլի ետ քու
 բափին-

Համփիրութինս հատիլ ե, չ'իմ դիմանում խալխի
 դափին-

Դոստիրըս՝ դուշման ին դառի,—յաղերումեն բեղարիլ
 իմ :

Սայաթ-Նովեն տապ` դարդըս կանց մե ճարըն
 շատացիլ ե-
 Ձունիմ վաղվան քաղցըր վառքս, հիմի դառըն
 շատացիլ ե-
 Բըրբուլի տես ենդուր կու լամ` վարդիս խարըն
 շատացիլ ե-
 Ձին թողնում վախտին բացվելու,—քաղներումեն
 բեղաբիլ իմ։

(1850 աղբիլ)

Եսպես Աբուխինի տառն աղբիլի իսկզբան զբռնեկոնի 447-ին։

Պատկիրքըդ դալամով քաշած, թա'հրըդ ուանդե ուանդ
 իս անուամ.
 Երեսիդ խալըն ծածկում ե' մադիրըդ խալիանդ իս
 անուամ.
 Բացվիլ իս կարմիր վարթի պես, բըլբուլի հիդ հանդ իս
 անուամ.
 Ակուքըդ ոսկումըն շարած, պըռռըդ մահանդ իս
 անուամ:

Երեսըդ նուր լուսնի նըման՝ քանի կ'ենհա, կու բուրբուլի.
 Դաստամաղըդ նամ չ'ի ուղի, առանց հուսիլ կու ուրբուլի.
 Ենդու համա քու տեսնողըն իր ճամփեմեն կու մուրբուլի.
 Յեփ մըանո'ւմ իս մեջլիսումըն, շանգ շուխի շաքանգ իս
 անուամ:

Երեսըդ տեսնելու դու քան քաղաք քաղկով, գիդ գիդի
 պես.
 Մեռնողըն քիզմեն կու առնե անմահական դիդ, գիդի
 պես.
 Յեփ տիղեմեդ ժաթ իս դալի, շըխշըխկում իս ջիդջիդի
 պես.
 Ի՞նչ կոնիս սանթուր, քամանչեն. դուգսրդ՝ չոնդուր,
 չանդ իս անուամ:

Ծուցիդ մեչըն վարթ, մանիչակ, ոընբուլ ու սուսան իս
 չինի.
 Քու տերըն բաղըն ի՞նչ կոնե, քու հուսըն ուհան իս
 չինի.
 Քամին մեչըն անց ե կենում՝ մադիրըդ ելքան իս
 չինի.
 Աշխարքըն ծով, դուռն մեչըն նալ ման իս դալի, լանդ իս
 անուամ:

Տասնեմեղ մեկըն չ'ին ասի, թեդուդ աշխարհս քիդ
 մանիշակ բաց արած ծովին.
 Բաս քու եշխին վո՞ւնց դիմանամ. ջուրըն տանե
 Սայաթ-Նովին.
 Թե տեսնողըդ մեկ ել տեսաւ, դիւանա դարանդ իս
 անում :

(1759 մարտ)

Եւ ել դիրտ ու եմդի ղափախի հանդուժ Աբուլթինի (աստծ) մարտի վեր-
 թին զբռնիկսն 447-ին :

Եշխմեն ենպես վառվիլ իմ՝ վունց Մեջլում յա՛ր իմ
ասում՝
Գողալի տխուռն կարոտ իմ՝ հիդ քաշվի սա՛ր, իմ
ասում՝

Ղուրբան իմ ծուցիդ նրռանըն,
Հոքիս տամ շիմչատ կրռանըն,
Թաք պառկիմ յարի դրռանըն,—
Գըլխեքըս քար իմ ասում:

Հաքիլ իս ատլաս խասեմեն,
Խրմեցու ձեռիդ թասեմեն,
Համաշա եշխիդ բասեմեն
Երվում իմ, ճար իմ ասում:

Բաղ կու սիրիմ, յես բաղման չ՛իմ՝
Բաղի տիրուչըն ճանանչիմ.
Բըլբուլ իմ՝ սիրով վարթ կանչիմ,—
Հիդ քաշվի խա՛ր իմ ասում:

Մեջխսներու խաղըն դուն իս,
Վանքերումըն տաղըն դուն իս,
Սայաթ-նովու բաղըն դուն իս,—
Կարոտ իմ, բար իմ ասում:

(1757 աղբիլի 5)

Աբութինի ասած աղբիլի 5-ին զբռնիկոնի 445-ին:

Ես խաղն են ձեռով՝ բլբուլն մտածեմ և վարքիմ լավ կեցիք մա վարքի
համա:

Բեդասըլին վուր խոսեցնիս. լալ անիլըն ինչի՞ն և շահ,
 Բանդըն վուր սեվադեն նընդնի. ալ անիլըն ինչի՞ն և
 շահ:
 Մարթ վուր քու խոսկով մեռանի, դալ անիլըն ինչի՞ն և
 շահ:
 Պատանքըն մե ունդն և հերիք. չալ անիլըն ինչի՞ն և
 շահ:

Մարթ պիտի թանգ հախ տա, առնե խոսկիրըն փիր
 ուստադեմեն.
 Բանդըն ունդերուն ծածկում և, հուջրեքըն լիքն և
 սադեմեն.
 Թեպուդ դար դարբար հաքցընիս, վուր չ'ըլի
 ասըլջադեմեն.
 Սիվ Արարի ճակտի վըրա խալ անիլըն ինչի՞ն և շահ:

Լալ մարթն են ե՝ սիրով անե բարի հըիշտակներու
 կամքըն.
 Իմաստունիրըն չը տեսան ես աշխարհիս հուտն ու
 համքըն.
 Չուրո դիտանի ուշի վըրեն աջալըն դըրիլ և թամքըն.
 Աշխարըս միդ մնալու չ'ե, մալ անիլըն ինչի՞ն և շահ:

Մեր ու մանուկ բաժանվեցան, մանուկն ենդուր ունի
 լալու՝
 Սատանեն մե դամբ և աըրի Ադամի դաթըն վուրսալու.
 Շատըն սատանեն և տանում, վիրչըն մընում և վայ
 տալու.—
 Վուր չ'ե Ուռնիյելի նըման, կալ անիլըն ինչի՞ն և շահ:

Շուռ երկտ չարիս ու փալազըն, գովլաթըն միզնից
 Ում հաքին հին շալ ին տեսնում, ել չ'ին ասում՝ թե ես
 Եարուտի մեկ մըհլամ չ'ունիս, ենդուր կուլաս
 Զարեքըն գիղըդ չ'ին գիղի, փալ անիլըն ինչի՞ն ե
չաչ :

(1759)

Քրոնիկոնի 447-ին :

Եշխմեղ անդանակ ելա, յեկ մորթե՛ ջալլաթըն դուն
 Խ.
 Մի՛ սըպանի հասրաթեմեղ, սըրտիս խըջալաթըն դուն
 Խ.
 Թաղալուրի քարխանեմեն դուս եկած խալաթըն դուն
 Խ.
 Հինդ ու Հաբաշ, Արարըստան, խորասնու Քալաթըն
 դուն Խ.:

Բարկ երեսըդ՝ կըրակ նընդած ոսկու նըման
 ջիռանում ե.
 Ենդու համա քու տեսնողի խիլքըն գլխեն հիռանում ե.
 Ոյլ չես տեսի, տխուք ե ուղում. ոյլ տեսնում ե՝
 միռանում ե.—
 Ոսկե վարադոյ վարաղնած սուրաթ մաքաղաթըն
 դուն Խ.:

Շատրն քու եշխեն կու մեռնի, չի դիմանա ինթիղարի.
 Տարենըն մե դամ բաց կու՛լիս մաթահ շահբադել
 բաղարի.
 Երնեղ ըլի քու տիրուչըն՝ մըտիկ տալեն չի բեղարի,—
 Ամառն ու ձըմեռն ծաղկած դուլբաղ ու բաղաթըն
 դուն Խ.:

Մուղդ ունե են նաղըշքարըն՝ վուր թահրըղ դալամոյ
 հանա.
 Ճախտեղ ունըրդ չի կարա դա, քանի դուղե վուր շատ
 ջանա,
 Ենդու համա ծարալ մարթըն՝ քու ջրեմեն չի
 կըշտանա,—
 Շիրաղու շուշումըն ածած՝ նաբաթե շարբաթըն դուն
 Խ.:

Երենդ մողղդ նըստող յարին՝ վուր քիզի պես համդամ
ունեն.

Խայեն յարին չեն ուստ եկի, քիզանից խաթըրջամ ունեն.
Սայաթ-Նովեն վուր քիզ ունեն, աշխարումըս ի՞նչ դամ
ունեն.

Խաթաբանդով չարա չարդախ, կոշկ ու ամարաթըն
դուն իս :

(1756 տեղամբեր 6)

(Ես եւ դիրա ու եմզի դուսիայի հանգում Աբուքինի տառ տեղամբերի
6-ին ջրոնիկանի 446-ին) :

Աջա՛ր քանի ժամանակ ե, թաք գիտենամ տարիդ,
 Ե՛րնեկ.
 Վաճնց ուտիլ գ՛ուղե, վաճնց խմիլ՝ մոդըդ նըստող
 յարիդ երնեկ.
 Բացվիլ իս կարմիր վարթի պես, փաթութ
 սուսանբարիդ երնեկ.
 Բըլբուլին լալով ման կոծիս գիշեր ցերեկ խարիդ
 երնեկ:

Հուտըդ աշխարըս բըռնիլ ե, բերնումըդ ունիս
 զանջափիլըն.
 Կանց քիդ լալ Հուա չի ունենա Հնդու եկած
 զարանփիլըն.
 Դիշիր ցերեկ զուքսիդ մեջն իս, ձեռիդ ունիս
 զանջափիլըն.
 Դիբջում ե ալ սլըռոշներուդ՝ ունքիդ սամանդարիդ
 երնեկ:

Շատըն հասրաթեդ կու մեռնի, սըրտումըն կուռնենա
 զարուր.
 Ով չե տեսի՝ մեկ տխ կոնե, ով կու տեսնե՝ հաղար
 հարուր.
 Քու զաթըն քու նըման կու լի, կըշտիդ ունիս ոսկե
 բարուր.
 Բըլքա՛ մեկ ել դեղեն բերե՛ նըման բարեբարիդ երնեկ:

Մե նաղըդ Արաբ անցկացալ, մե նաղըդ Հընդըստան
 գրնաց,
 Մե նաղըդ Ղըրիմ անցկացալ, մե նաղըդ Դաղըստան
 գրնաց,
 Մե նաղըդ Ուրումեկ կացալ մեկըն Փըռանդըստան
 գրնաց.—
 Ով քու սուրաթըն տեսնում ե՝ ասում ե՝ թահարիդ
 երնեկ:

Արի նըստի՛, Սայաթ-Նովա. խոսկըդ ասա
 լամդուբասով.
 Սաղին խիւքըդ չը տանուլ տաս ետ խիալով, ետ
 հալասով.
 Զեռիդ բըռնածըն բըրուլ ե. ածա, — խըմինք ոսկե
 թասով.
 Շատ աջալիբ մեյմանդար իս, սուլիբի սաղանդարիդ
 երնեկ.

(1755)

Ծագեա Արութինի ասած ջրոնիկոնի 443-ին.

Դաստամազըդ սիմ ու շարբար, նամ շաղ եկած ուհան ե.
Ունքիրըդ դալամով քաշած, երեսրդ գարնիչան ե.

Ակըռքնիրըդ լալ ու մարքըիտ, ռանդիդ մարթ կու
յերանե:

Թաք յես մեռնիմ՝ դուն սաղ ըլիս, եշիրդ իմ
գերեղման ե.

Նաղիդ մեռնիմ, նաղ մի անի. նաղըդ ինձ կու
սըսանե:

Ումն որ կանց միդի լալ սիրիս՝ Աստուած չարին
Թամամ ե.

Դիդարեդ կարտա մընացի երկու տարին Թամամ ե,
Թաք յես մեռնիմ՝ դուն սաղ ըլիս, եշիրդ իմ
գերեղման ե.

Նաղիդ մեռնիմ, նաղ մի անի. նաղըդ ինձ կու
սըսանե:

Թառամեցալ կարմիր վարթըն, բաղըն բըլբուլ չե,
գալի,

Սիրտըս յարալու շինեցիր, երվում իմ մրմընջալի.
Նշխեմեդ հիփանդացիլ իմ, պառկած իմ դրժար հալի:

Թաք յես մեռնիմ՝ դուն սաղ ըլիս, եշիրդ իմ
գերեղման ե.

Նաղիդ մեռնիմ, նաղ մի անի. նաղըդ ինձ կու
սըսանե:

Մեջլումի պես սարն իմ նընդի, լեյլումեն խարար
չունիմ.

Նշխեմեդ սիրտըս երվում ե, հոփանալու ճար չունիմ.
Աստուած վըկա, աշխարումըս ես քիզ ավել յար
չունիմ:

Թաք յես մեռնիմ՝ դուն սաղ ըլիս, եշխըդ իմ
 գերեզման ե.
 Նազիդ մեռնիմ, նաղ մի անի. նազըդ ինձ կու
 սըպանե:

Սալաթ-Նուֆեն ասաց. զալում, աչկըս լալիս ե արին.
 Հում կախնակիր Աթամի գաթ, նալաթ քու եյթիբարին.
 Իղբարեմեն շուտ անցկացար, ո՞ւր ե յար (ա) սուն
 տարին:
 Թաք յես մեռնիմ՝ դուն սաղ ըլիս, եշխըդ իմ
 գերեզման ե.
 Նազիդ մեռնիմ՝ նաղ մի անի. նազըդ ինձ կու
 սըպանե:

(1754 ժաբա)

Եսպես Արսիկի առած ժաբաի 1-ին ջրոնիկոնի 442-ին:

Եսպես Բասլիբ ժուխալիբի հանգում:

Յար, քեզ իսկի դալալ չըլի՝ քու դուշմընին շառ
բացարած.
Հուտըդ աշխարըս բըռնիլ ե՛ր բալասանի ծառ
բացարած.
Թըխտիբըդ ոսկե վարադով Ասմավուր իս՝ ճառ
բացարած.
Տեսնողըն շարքըն չի գիդի լուսմի աստղ պայծառ
բացարած:

Ամեն մարթ չի կարա մըտնի՝ եշխիդ ջուրըն հիդ ե
գալում.
Մըտնում ե յարսուն կարմունջըն՝ չասիս՝ թե մե գիդ
ե, դալում.
Ունքիբըդ սալիդ սադալս ե. թերթերուկըդ նիտ ե,
դալում.
Մըտնողըն ել չի դուրս եհա՝ դուռ մահու պատճառ
բացարած:

Բարակ մեչիդդ՝ դարդուդամիչ. երեսըդ թալդուլի
նըման.
Որըն յարսուն ռանդ կու փոխիս, վո՛ւնց մեկըն չե տոլի
նըման.
Յեփ խաղում ես՝ վառվըռում իս ոցի բերնի հուլի
նըման.
Մութըն տիղըն լուս իս տալի տռանց կըրակ վառ
բացարած:

Բարովին բարով չիս տա՝ թաքավուրի սալամի պես.
Ձեռնիբըդ՝ սողիտակ մաքաղաթ, լիզուդ ոսկե դալամի
պես.
Ջարուդաբբարե դըրոշա՝ ման իս դալի ալամի պես.
Տեսնողըն ե՛նպես կիմանա՝ Շահ իս դալի ջառ
բացարած:

Յար, քիզանից հիւանալըս մեռնելուս վրաս դըժար աս.
 Լիզուդ. քաղցըր, խոսկըդ քաղցըր, ակըռիքնիրըդ
 անդին քար աս.
 Յերիք քսան ու տասըն խալըն երեսիդ բոլորքըն շար աս.
 Վունց վոր Սայաթ-Նովուս լիզուն յովանասուն բառ
 բացարած :

(1758 Նոյեմբեր 9)

Ես եւ դիրա ու եմզի դումիայի հանգում Աբուքիսի ասած հեղուկներէ
 9-ին թրոնիկսն 440-ին :

Բանի վաւր ջան իմ՝ յա՛ր, քի ղուրբան իմ. աբա ի՞նչ
անիմ՝
Արտասունք հանիմ, շատ հոգուց հանիմ, — յար, ղազեդ
տանիմ :
Ասիբ. զջերան իմ. » Թո՛ւղ քի սեյր անիմ. յար, միտիկ
անիմ :
Մո՛ւտ բաղչեն նազով, քիզ գոյիմ սազով, յար
իլթիմազով :

Մաղիրըդ դաստա, սլըռըդ փըստա. հեյրանի
վախտ ե :
Յե՛կ նընդինք չուրն՝ վաւր հասնինք գուրն. ջերանի
վախտ ե :
Բըլբուլըն վարթին, (ու) վարթըն բաղին. սեյրանի
վախտ ե :
Մո՛ւթ բաղչեն նազով, քիզ գոյիմ սազով, յար
իլթիմազով :

Շուռ դանք հանգամով, յերկնային նամով Թուփըն
թացվիլ ե :
Խաղ կանչինք հանգով, լալեքն ռանգով, վարթըն
բացվիլ ե.
Սուստն սընբուլով, դարեր բըլբուլով բաղըն լըցվիլ ե :
Մո՛ւտ բաղչեն նազով, քիզ գոյիմ սազով, յար
իլթիմազով :

Պատվական շինած, նըման նըմանած Լեյլու դիդարին.
Յար, ուշիքս գընաց՝ մաղիրըդ մընաց վրա
մուհաջարին.
Բաղըն դարթարած, բըլբուլըն քընած վարթի
սաջարին. —
Մո՛ւտ բաղչեն նազով, քիզ գոյիմ սազով, յար
իլթիմազով :

Հաքիլ իս ատլաս. Թուրլու զար ու խաս՝ սալբու դալ
 բովուն.
 Ձեռիդ ունիս Թաս, լըցընիս ինձ տաս՝ ղուրբան իմ
 քովուն.
 Թաք դու բա՛ղչեն դաս՝ անիս մասնն մաս քու
 Սալաթ-Նուլուն:
 Մո՛ւտ բաղչեն նաղուլ, քիզ գուլիմ սաղուլ, յար
 իլթիմաղուլ:

(1757 մայիսի 2)

Եսդես Աբութինի ասած բառերն չիմի, կարմիր գիմի խաղի հանդուս.
 մայիսի 2-ին ջրոնիկոնի 445-ին:

Մողըդ նըստողըն կու հարիւի՝ դուն բանդ ու բողա իս,
 Դիվանա-Փահլուլ կու շինիս, տեսնողին՝ ջադա իս,
 Ինչ տիղ կու լիս շնուք կու տաս՝ մեջլիսի մադա իս,
 Մադեն՝ մե սահաթ լայլ կու լի, դուն համան թադա իս,
 աղիղ:

Մե խոսկիղ կանց շաքար քաղցըր, մե խոսկիղ վառ՝
 Զուրա-քուրա:
 Մե նրմանրդ ուշի նրման, մե նրմանրդ ջուրա-ջուրա:
 Մարքարխառլ լիքըն կալ իս, սադալինիբըդ թուրա-
 Երծըթե կոխպեքոյ կոխպած, դուն, թսկե բադա իս,
 աղիղ:

Երեսրդ ասիւստիան արիւ՝ քանի կեհա կու դարդանա.
 Թաքալուրի քարխանի դար՝ ծառըն ծառեն չի
 Թե սուչ ունենամ սրպանե, թե չե նահախ մի բարկանա.
 Մե ձեռրդ ջուր, մե ձեռդ տրուն՝ ջալլաթի ջադա իս,
 աղիղ:

Տեսնողըն նաշխըդ տընդդե են... բուլի
 Զընի տակեն նուր դուս եկած, արիւ գիրած սընբուլի
 Թուղ վըրեդ լայլոյ պըտուտ դամ՝ վարթի կարոտ
 Դուն ինձնից շուտոյ մի թըռչի՝ չալարդան, բադա իս,
 աղիղ:

Եշխեմեդէ հիւանդացիլ իմ. վունց դարար, վունց չահ ին
 ասում.
 Հեթիմներըս ախոսոսում ին՝ Ծընդան տալով վա՛յ ին
 ասում.
 Կանչողըս դարդակ ե գընում, ա՛լս Սայաթ-Նովա ին
 ասում.
 Թաք դուն տիս գաս, վիր կու կենամ, — Թե սաղիս՝
 սաղա իս աղիղ:

(1758)

Ծագում Աբուլթինի ասած ջրոնիկոնի 448-ին:

Անդա՛ն արա, բարիթալուր,
Գրե՛նա՛ հիդրն խաղ մի՛ անի,
Յարի սիրդըն դաղ մի՛ անի,
Ետ կրրակն չաղ մի՛ անի.

Չաղ շուռ արի՛,
Յարսուն տարի՛,
Յարին բեղամաղ մի՛ անի:

Բեղամաղ չըլի միղանից,
Ձը հիւանա անմիղ բանից.
Յարըն նաղով հոբիս հանից.
Հանած ծառ ե,
Եչխով վառ ե,
Զի վախենա Սուլթան Խանից:

Խանի պես դիվան իս անում,
Շահդադի պես սան իս անում,
Ետ ի՞նչ թալուր բան իս անում.
Բանըդ բանդ ե,
Պոռչրդ դանդ ե,
Քաղցրը լիզվով ջան իս հանում:

Ջան չունիմ յարի ձեռնեմեն,
Հիվանդ իմ եչխիդ կրոնեմեն,
Դիդ անիս ծուցիդ նըռնեմեն.
Նրոիդ սսկով,
Քաղցրը խոսկով,
Կրակ իս վեր ածում բերնեմեն:

Հաղիդ դարըն ալ ե, դողալ,
Բերնիդ մեչըն լալ ե, գողալ.
Ետ ինչպես խիտլ ե, գողալ,
Ետ խիալով նաղ իս անում. Յար, ամա՛ն:

Նազ իս անու՛մ իխտիար իս,
Հիդ աշխարիս բարեբար իս,
Հընդու եկած դաւամքար իս.

 Ղալամ քաշած,
 Ջանս ե մաշա՛ծ,

Ջանս հանցիր՝ ջադուքար իս :

Ջադուքար իս փել ու փանդով,
Շիրադու շուշա իս դանդով,
Այնիբանդ իս խաթարանդով.

 Ջամ հալիլա,

 Լալ ու թիլա,

Ջանս հանցիր ետ փըրսանդով :

Ետ փըրսանդով համ իս անու՛մ,

Իաստամադըդ նամ իս անու՛մ,

Արա խաթրըդ ջամ իս անու՛մ,

 Ջամ իս Ձինի,

 Դուդ ե սինի,

Շամամնիրըդ դամ իս անու՛մ :

Դամ ու դավրան իս համաշա,

Դաստա դաստա մազըդ քաշ ա,

Հաքածրդ դար ու դումաշ ա,

 Ղումաշ դարով

 Կու լա տարով

Ով քիդի գու քա թամաշա :

Թամաշա իս՝ վարթի բանդ իս,

Ծով տեսած ոսկու մահանդ իս.

Սանթուր ու քամանչա չանդ իս՝

Բարակ ձենով սազ իս անու՛մ. Յար, ամա՛ն :

Մաղ իս անում, դուք իս դալի.
Բաղչի մեչըն ջուր իս դալի.
Փունջ մանի, ահ նուր իս դալի,
 Նուր դուլիմ քի,
 Անպատմելի,
Վարժի մեչըն շուռ իս դալի:

Շուռ իս դալի բըլբուլի պես.
Հուարդ դու քա սընբուլի պես,
Սուրի մեչըն թայդուլի պես.
 Դաստա կանպած,
 Ռեհնին կրպած.
Բաց իս ելի դուն դուլի պես:

Դու: իս կոկոր տերևակալ,
Ձիս թառամի, արևակալ,
Թաքալուր իս բարևակալ.
 Բարսվ տամ քիդ,—
 Մըտիկ տու միդ
Ձե թե ամսով,— յրևակալ:

Որն ի որն չատանում իս
Եչիս մեչըն մոտանում իս
Սըրաի դարդըս հիտ անում իս
 Հիդ արա, տիս
 Թե թարիբ իս,—
Խիլքըն գըլխես հատանում իս:

Տարար խիլքոս, հեյրան արիբ.
Բարակ միչկիդ սևրան տրիբ,
Ետ կըրակով բիրյան արիբ.
Հալրաթ մահլիս հաղ իս անում. Յար ամա՞ն:

Հաղ չունիմ խային յարեմեն,
Զիս ջողվում անդին քարեմեն,
Բաք չանցկենաս իղբարեմեն.

Իղրար անիս,
Հոգիս հանիս,
Պըրծընիմ ահ ու զարեմեն:

Ահ ու զար իմ քաշում, աման.
Բիղնից ուրիշ չունիմ դուման.
Մուցիդ մեչըն չայիք չիման.
Զիման ասիմ.
Մուրախաս իմ,
Սըրտումըս ունիմ իղրար իման:

Իղրար իմանեն չանցկենամ,
Առանց քիզ մին որ վճնց կենամ
Բերնումըս դընիմ սանձ՝ կենամ.
Սանձահարիմ,
Սիրտըս վառիմ,
Անհընանալու դանձ կենամ:

Դանձ իս սիրով ու սիրեկան,
Ղիմեթ ունիս անդինական,
Հալ ու ջալահիր պատվական.
Պատիվ անիմ
Գանի ջան իմ՝
Զուն աշխարս և անցողական:

Անց մի կենա՝ Թե հալալ էս,
Մի մոր ծրծած, մի մոր դալ իս.
Ղարուլ անիմ Թեղուղ հալիս՝
Զունքի իլթիմաղ իս անում. Յար, ամա՛ն

Իլթիմաղըս ե՛ս և, ջանըմ.
Որըս հիդրդ կես և, ջանրմ.
Աշխրն եստու պես և, ջանըմ.

Ձանքմ, ջան իս,
Աննքման իս.

Աշխարս ուս ու տիս ե, ջանքմ:

Ուս ու տիս արս, իմացի.

Մըտիկ արս աղ ու հացի.

Թաք իղբարին դըրուստ կացի.

Կաց իղբարին

Ահլի չարին՝

Յեփ մեռանիմ յլընս լացի՝

Լաց ըլիս՝ աչկըդ դայ անիս,

Դաստա ուհան փայ անիս,

Արտասունքըդ՝ չայ անիս.

, Ձառ ջուր իս,

Խիստ տըխուր իս.

Աղալաթըդ Շահի անիս:

Շահի գուրիաք քարաղըն

Ձի հարցընի դուդուն դաղըն.

Վաղըն կու լամ,

Նըստիմ ու լամ,

Ասիմ բարիթալուր խաղըն:

Խաղ իս ելի, Սայաթ-Նովա.

Դաղ իս ելի, Սայաթ-Նովա.

Բաղ իս ելի, Սայաթ-Նովա.

Դլուխըդ փիանդաղ իս անում. Յար, ամա՛ն:

Եսդես լով բարիթալուր. յարան, Աբութիկ տոտ:

Յեա կանչում իմ լալանին. բաղեշխանեն լալ անին.
Վա՛յ իմ հասրաթեղ մեռնիմ, բըլբուլ լիզուա լալ անին.
Դոսսիրըս հեռու կանգնին, յաղիրըն գան՝ լալ անին:

Դիդ սաղ դու քա ալ դամաշըն, նազանի:—
Յե՛կ ճակատիդ կասկե զարլու մուղայիչ.
Ձեռիդ բըռնե ոսկեջրած մըկրատըն,
Խուճուճ խուճուճ կավերուդ տուր արայիչ:

Յեա կանչում իմ յարանին. թեջնիս վարսաղ՝ յար անին.
Ով առավ՝ թե՛ նահախ տիդ, յարիդ մեջըն յար անին,
Ավետարանըն կու տա՛ խոնար մարթուն յերանին:

Պատվական տեսնելու նուլար ու նաջար.
Բըլբուլին դըժվեցնող թուխ՝ վարթի սաջար.
Աչկիրըդ ունեքրուդ ելավ մուհաջար.
Թերթերուկիդ մաղըն՝ դար, վոսկու զարնիչ:

Յեա կանչում իմ զայանին. նու (ն) ալիք (ա) գայ (դ)
անին:
Դուն իս ասի՛ նահախ տիդ, յարի սիրտըն զայ անին:
Շա՛հն եր քաշի, չեր դիմանա ե՛ս իմ քաշած զայանին:

Հուտըդ աշխար բռնից, Փըռանդի մաջում.
Դասսումաղըդ դարավ՝ սիմ ու արեշում.
Կըռնիրըդ շիմշատ ե, մատնիրըդ ե մում:
Ծուցըդ բաղչա ունիս, մեչկըդ ե դամիչ:

Յեա կանչում իմ մերանին, ըսկդընական մեր անին.
Թո՛ւղ դոստիրըն շատանան, թըշնամիքըն մեռանին:
Ասի՛ թե յեռ քու ախպեր, քու մերն ինձի մեր անին:

Բեմուրլաթ, յար, խելքըս դըյխես մի տանի.
 Դարդիւրս շատացալ քանի մե քանի.
 Գիդիւ՝ վար, յար, ինձի լայիղ չիս անի՝
 Դուն մե թաքալուր իս, յես մե խիղճ դաւլըիչ:

«Էես կանչում իմ մասանին. սի (ս) ու այլիք (ա) մաս
 անին».

Սայաթ-Նովեն քու յարն ե՝ թեդուդ մասնե մաս անին:

.

Դաստամադըդ նըման սընքուլ սուսանի.
 Վախում իմ՝ թե սերըդ սիրտըդ կես անի.
 Կու մեռնիմ, ել ինձի պես չիս տեսանի.
 Քու Սայաթ-Նովեն իմ, մի տնի դիմիչ:

(1753)

Քրտիկոնի 441-ին Աբուլինի (տասն բուրայի բայաթի-Թասլիք):

Յըմեցո՛ւր ձեռիդ Թասեմեն

Զուր իմ ասում քասեմեն

Մնացի սըկու մասեմեն

Աչըկի լուս քուր իմ ասի

. չիմ ասի

Թուր չիմ տուր չիմ ասի:

Գողալ, Աստուած քիզի լավ տա

Անգալի խոսկին մի ավտա

Զուգողի աչկերուն ցավ տա

Աչկի լուս ուր իմ ասի

Զուր չիմ ասի, զուր չիմ ասի

Զուր...

Ով քիզի այեան մըտիկ տա

Արեւին Կայան մտիկ տա

Ինչ աչկ քիզ խայան մըտիկ տա

Զառամ յար կուր իմ ասի

Նուր չի ասի, նուր

.

Ով որ ինձ չինից դիմանա

Սուրբ Կարապետեն խիմանա

Վաղի երեսըն սիմանա

Աչըկի լուս կուր իմ ասի

Զուր՝ չիմ ասի

.

Եչխեմեղ խըմած մաստ եկած

Գրլուխըս մաՀին ռաստ եկած

Սայաթ-Նովեն իմ տիսդ եկած

Աչըկի լուս ուր իմ ասի

Սուր չիմ ասի, զուր չիմ ասի

Տուր չիմ ասի

(1758 ժայիս 10)

Ծողես Բասիլը Արուսիկի տառ ժայիսի 10-ին զբանկանի 448-ին:

Աչի ու ունքըթ վեր իս թողի, հեքիմըթ անճարի
բարաթ.

Աջա՛վի, քիդ ի՞նչ դեթ իմ արի—խոսում իս դու չարի
բարաթ.

Ովո՛ր քիդ խայեն մըտիկ տա, սիրտն դարնա քարի
բարաթ.

Թեդուդ պահե, թեդուդ սպանե դըրանըթ նոքարի
բարաթ:

Դըրանըթ նոքար չիս պահի, թաքառուր իս՝ դու
սըպանող.

Խոսկըս առակով իմացի, դոհրա աստղ, փուդու
սըպանող.

Բացուիլ իս բաղի միչումըն, կարմիր վարթ, բուլբուլ
սըպանող.

Կարիլ տու քանի կտրում ե—քու թուրըն սարդարի
բարաթ:

Յար, ինձ մի ճամփա կանդնեցրու—կենամ խաթըրջամի
նըման.

Դիչեր ու ցերեկ լայիս իմ, աչկիրըս ե նամի նման:

Թող դըրանըթ նընդած ըլիմ ոտար բարեկամի նըման:
Անդալըն Աստուած սըպանե, Փահրադ Շիրին դարի
բարաթ:

Դարնան շնչի ծախկի նըման կարմիր վարթըն բաց ե
ըլում.

Ի՞նչ ոքուտ ե քու բաղմընչուն, վուր բուլբուլըն լաց ե
ըլում.

Պըրոշմեդ միդր ե կաթում, թողնիս, յախեթ թաց ե
ըլում.

Ննդուր Համար քախցր իս խոսում—լիզութ ե շաքարի
բարաթ:

Մարթ իր խոսկով կու ճանանչվի, դուզե Շահի վեղիր
չինին.
Բեդասըն ասըլ չի դարնա, Թեդուդ վեքիլ, նադիր չինին.
Թե կու մընաս, ամենան տիղ քու հունարըն հազիր
չինին.
Սայաթ-Նովա, խոսկըթ ասա—չըլի քամու դարի
բարաթ:

Հընդկաց քաղաքիցն հանած, ջալահիր քար արմանելու,
ինչին դիտչիս նազըչ կոնիս, վսկե վարդալ արմանելու.
Ամեն մարթ չի կարա ճարի շահով չըքար արմանելու.
Մարթ հիղըթ չի կարա խոսի, Բոստոմի Ջալ արմանելու:

Շիմշատի ծառ բըհամ եկար, շենքըթ տաշիլըն ի՛նչ
կոնե.

Երանի ե քու տիրուչին—յադին յաշիլըն ի՛նչ կոնե.
Երեսըթ խասա մուրասա—դալամ քաշիլըն ի՛նչ կոնե.
Կարմիր ու կոնաչ ու ճերմակ, սարիսար ալ արմանելու:

Դուն հիշա դիմիչ անելու չիս, ճըրաք վառած, դըժար
ճարած.

Ովսր երեսըթ կու տեսնե, խիլքըն կու դառնա չըվարած.
Անդին յադութ, անգին ալմաս, բոլորքըթ ջալահիր
չարած,

Սկանդարի Ջուլղարեն թողած, ջընաղ հեքալ
արմանելու:

Համաշա սեյրան իս անում, վարթ ու մանիչակ քաղում
իս.

Շուշա բըրուլե գուլարդան բերնեթ վարթաջուր մաղում
իս.

Թաքաուրի թաջի ջիդա, վոսկե թիլըդ շաղմաղում իս.
Վուրանուրթի ձեռիցըն փախած ջեյրան, մարալ
արմանելու:

Յար, քիզանից հիռանալուս մեռնելու վրա դըժար ա.
Եշխեմեթ ջուհուն իմ դառի—ի՛նչպես անիմ ինձի չարա.
Ավելի չե Սայաթ—Նովեն—քիզի ծառա ու նոքար ա.
Նըրանից ձիւքըթ քաշիլըն ետ ել շատ ա արմանելու:

Ե՛յ բեմ ուրաղ մի սըպանի, չունքի արիւր սեր, նազանի-
թե քիզ ավել յադ յար սիրիմ, ումբրես չանիմ իսեր,
նազանի:

✓ Աշխարհում զուն իմ ջան իս,
Դուն իմ Ծահ իս, Սուլթան, Խան իս.
Ի՞նչ կուլի միզ մըտիկ անիս.
Հազարեն մե ջեր, նազանի:

Ղարիւր դաւրիչ իմ, հաջ ջունիմ.
Գըլխիս երծաթե թաջ չունիմ.
Յիս քիզ ավել իւաջ չունիմ.
Դուն դառի ինձ տեր, նազանի:

Կըրակ տըվիր կըրակն ավելի.
Չախմախ ունիս դուն ցավելի.
Աշխարհում քիզնից ավելի
Ո՞վ ասաւ թե կեր, նազանի:

Սայաթ-Նուինն իմ, ճար չունիմ,
Յիս վարթըն իմ, մին խար չունիմ,
Թե դուն ասիր յադ յար չունիմ,
Իղրարըթ դըթար, նազանի:

Պարսար դընաց բուլբուլի մոդ Վարթըն քու գալուն
մընում ե,
Ճուխընիբըն բացրացըրած վերեն շուր գալուն
մընում ե.

Աբալուաուց դանդակի պես քաղցըր ձեն տալուն
մընում ե»:
Բուլբուլըն ասաց. «Ձիմ կարող դա, պուճպուճեն լալուն
մընում ե»:

Վարթըն ասաց. «Իմ բուլբուլին ալ պուճպուճեն վո՞ւնց
կը խափե:
Թե խիլք ունիս, դարիր բուլբուլ, ել քու բաղի ճամփեն
չափե»:
Քանի դուդե քրնած տիղըն իր թշնամին կուրըն կապե,
նլի վիրչում մեղան (?)¹ Բոստոմի Չալին մընում ե»:

Վարթըն ասաց. «Պայլին բուլբուլ, նալաթ ետ քու
եթտիրարին,
Անցկացալ տարիլ, մայիսըն մեկ ուր չը հարցըրիր
յարին»:
Չեթուդ թե մուրաղին հասնին, տիս՝ ինչ արալ
քալթար դարին,
Փահրադին քլունդըն սըպանից, Շիրին խանջալին
մընում ե:

Աշխարումըն վարթն ե ելի բուլբուլների սիրեկանըն:
Բուլբուլի լիղուուլ իմ ասում, Տեր, պահե վարթի
նրմանըն:
Աշխարհումրս քանի սաղ իմ, Սայաթ-Նուփի դերեղմանըն
Շահարասի լալի նրման շահի վեր գալուն մընում ե:

¹) Արթիկոնի բառերը յես հիշատակարանիս մեջ սովորաբար արտա-
նկարում եյի: Գ. Ասատուր

Փաշադըն մեռած, Շիրին ասաց՝ դարեն երուած իմ.
 Քաշուիլ և վարթըն, մոդ չե թողնում, չափարեն
 երուած իմ:

Բուլքուլըն ասաց՝ «վարթիս խաթրի խարեն
 երուած իմ»:

Տասնումեկ ամիս մուջամ կացի, տարեն երուած իմ.
 Աստուած կու սիրիս, դար մի հաքնի, դարեն երուած իմ,
 Մեջլումի նըման ման իմ դալի, յարեն երուած իմ:

- Զրկա Փաշահի խաղինումըն մալ քիզի լայիդ.
 - Հալա չեն գործի թիրմանումըն շալ քիզի լայիդ.
 - Ոսկե մատնումըթ դուն դըրիլ իս լալ քիզի լայիդ,
 Հաքիլ իս ատլաս, բանդն և գուլգադ ալ քիզի լայիդ:
 Աստուած կու սիրիս, դար մի հաքնի, դարեն
 երուած իմ,
 Մեջլումի նըման ման իմ դալի, յարեն երուած իմ:

Խոսկիրըթ քախցըր, լիղութ շաքար շարթի միչումըն.
 Գարունքուան ծաղիկ, բաց իս ելի մարտի միչումըն.
 Մաղիրըթ ուհան, փաթըթած և վարթի միչումըն.
 Կանաչ տերեւն նամ չի կաթի վարթի միչումըն.
 Աստուած կու սիրիս՝ դար մի հաքնի դարեն երուած իմ,
 Մեջլումի նման ման իմ դալի, յարեն երուած իմ:

Սայաթ-Նոյեն իմ, ենդուր կու լամ, դարդիրըս արբաբ.
 Մաղիրըթ ուհան, կլապիտոն և, հուսիրըթ շարբաբ,
 Բարակ սուրաթիթ խիստ սաղ դուքա դիրա ու
 դարբաբ...

Աստուած կու սիրիս, դար մի հաքնի, դարեն երուած իմ,
 Մեջլումի նըման ման իմ դալի, յարեն երուած իմ:

Այս վերջին տան մեջ, խնդես յերևում և, պահասում և մի ամբողջ տող:
 Գ. Ա.

Այբըն Աստուած սիրիս, բեն բարի կացի,
Դիմ գաղաթիթ արա դա ու այր թո:
Եյ երանի չրկա դա դալում մարթուն.
Ընկթ երեսիթ դի թո ու այր թո:

Ժե ժամանակ հասալ աչկերիս լալու
Ին ինձի գրցեցի գարրս վախարալու.
Լյուն լալոյ իմ ես աշխարհս մնալու,
Ենդաւր նախ քաշեցի խե ու այր թո:

Ծա ծովումն մընաց, դուս չեկալ նալթ,
Կեն կամոյ ամեյացրիւր քու սրտի ցալթ.
Հո համան կանչում իս ձա ձայնոյ դալթ,
Ղաթ դարուլ կաց ճարիս ճե ու այր թո: ¹⁾

Բե բուն ցո ցամֆիլ և, հյուն հունար ունե,
Փյուր վաղեցին դուռն, քե շրքաւ ունե,
Յեյ Օ ֆեն կարթալու Աստուած ճար ունե,
Հալալ Մայաթ-Նալեն կեն ու այր թո:

¹⁾ Պատանափորի կաղփր ցույց և տալիս, վոր տյտեղ պակասում և մի
ամբողջ տուն, յեթե զոյ ավելի Դ. Ա.

Այբիմըն կարթացիլ իմ դասեղաս,
Հասա բան, հասա ջն, հասա սե,
Անգըրծակի մե ձենն եկավ դասեղաս,
Անգաճ կալա, չիմացա ինչ հասաս ե:

Հաղար տարին մարթու աչկին թաք առւր,
Քանի՛ տընադ, քանի՛ հարուստ, թաքառւր
Ձի հարցընի ախկատ հարուստ թաքառւր
Մահը՝ վուր կա, արանց կըչիք հասաս ե:

Դառնացավ ավելցավ կինքս ծովացավ,
Ախ քաշելեն սիրտըս նըդավ, ծովացավ,
Կաթելով, կաթելով դարդըս ծովացավ,
Մե մարթ չըկա, վուր ինձ խըրատ հասաս ե:

Հաղար տարին մարթու աչկին քարա սուն,
Ո՞վ ե մնացի աշխարհումըս քար սսուն,
Սայաթ-Նովա, տարիթ ելավ քարասուն,
Դու մահի հիդ, մահ քիդի՛ հիդ հասաս ե:

Մըտաւ Եղիսի քուրեն խալիս դառնալու,
 Սիրտըս ելալ քե ու այբ, երկու բեն.
 Կտմալ... մտա դարդըն բառնալու,
 Ո՞ւմ բրոնիմ սե ու այբ երկու բեն:

Դադա պիտի խոսկըն դադամի չինե,
 Շարբարի միջումըն սամթիլ չինե,

Մարթ վուր ըլի նու այբ երկու բեն:

Ինչպես վուր կրակին չի դիմանա մում,
 Ենպես սաղաթ բլի, ուլոք խոսի հում.
 Մայաթ-Նոմենն ասաց ենդուր չե պակսում
 Յերկու աչկես, յերկու այբ երկու բեն:

Թաքառուր իս, դիմանս արա, Թաք քու արիւմն կու
 սիրիս-
 Ուրոր դնաս, ինձ ել հիդտ տար, քու արիւմն կու սիրիս-
 Ակոսալը բուլբուլ չի դառնա, քանի դուգե վուր ախ
 անն-
 Սմեն ռանգ ծաղկի մեչը կարմիր վարթը սիրեկան ե,
 Գուդ մարթն մանդա՛ղով դու քա, ձիք կու՛տա տակունն
 կու հանն:

Մի թողնի ասկիտ (?) քաղելու, վարթ, քու արիւմն կու
 սիրիս-
 Բուլբուլը սարեմեն դու՛քա, իր լիզվուլն բաղ
 կանչելով-
 Սայաթ-Նուին վուր բեզբիլ ե, շատին երից խաղ
 կանչելով-
 Ով ջալահիր անգին ալմաս, յա՛ր, քու արիւմն կու
 սիրիս:

Սայաթ-Նուին—մուխամմազ

Գեղն ու չորանը մեկս մեկու ուստ եկան.

Գեղն ասալ, ո՞ւր իս գնում, բարով, իմ չորան ակալե՛ր.
Չորանն ասալ՝ դիմեմես ոտդ ն՛լ.

Վունց քու խերը դուզիմ, վունց քու շառը:

Գեղն ասալ՝ հետտի թաքուն դու գամ, դուն ել
չիմանաս.

Ահուեքս կու գցիմ զոչի դմակին.

Կեսը կու կոտորիմ, կեսը կու խելտիմ.

Առուտեհան վիւր կու կենաս, խերն ու շառը շանց կու
տամ:

Չորանն ասալ՝ հենց դիզիս, թե դուրթ քուն ունի՞մ.

Մե անկս ու անդաճս քու կոնեն ունիմ.

Թե ճանդս կու ննզնիս, ի՞նչ իղբալ ունիմ.

Առուտեհան շինքիտ երկթե կրկալը շանց կու տամ:

Գեղն ասալ՝ հետտի թաքուն կու քամ, դու ել չիմանաս.

Ահուեքս կու գցիմ զոչի դմակին.

Կու գցիմ քամադիս.

Առուտեհան մե-մեկ, մե-մեկ սարի Ծերին շանց
կուտամ:

Սայաթ-Նովին ասալ՝ իս կարմիր կով իմ,

Կովկիթս կատրեցի, հարսի հիդ խոթվ իմ.

Գիլի հիդ բան չունիմ, չորնին կու գովիմ.

Մե դամ ելա գառնի համը շանց կուտամ:

Սայաթ-Նովտ—Թեղնի

Մախուխն ու մոչխարի միսը իրար կուլեցան,
Ամեն մեկը գոլում ելին թե մաղեն ի՛ս իմ.
Քու մեջն ի՞նչ զվաթ կա, ի՞նչ իս դուս տալիս.
Մարթու զվաթ տվողն ու բազեն ի՛ս իմ:

Մախուխն ասավ՝ «Ոխտը շարաթ պաս ունիմ,
Աթամավուրթու սրտի մուրազն ի՛ս իմ:
Գլխիս դուլուղչի ոխտը նորահարս ունիմ,
Համիմ, սխտոր, իսպանախ, պիտնա, սլրաս ունիմ...
Աթամավուրթու սրտի մուրազն ի՛ս իմ»:

Ոխտի միսն ասավ. «Իմ մեջն ե համը,
Կու դնին փլավումն, կու քաշին դամը,
Ինձ մաթլաբեն կոծին, քիզ կոծին ջամը,
Ջգրու կու պատուեցնիմ, քու բազեն իս իմ»:

Մախուխն ասավ. «Քանի փքվիս, պատուվիս,
Պիտի պաս պահիս, հազար փշրտվիս,
Միխկիրիդ դարձ դաս, պիտի հաղորդվիս,
Դժոխկի ու դրախտի միշտ բազեն իս իմ»:

Ոխտի միսն ասավ «Պակսիլ ե որըն
Դիփ ինձ ին դովում քաշալն ու քոռըն,
Լավաշում փաթաթած, թավազեն իս իմ»:

Սայաթ-Նովան ասավ խոմ գիտիք ոճ իմ,
Գուզիք յերկուսիդ մետի մեբաշ սղոցիմ,
Կու վիկալնիմ իս ձիզ մութ տիղը կոծիմ,
Կողպեքն վրեն կու դնիմ. ձիր բազեն իս իմ:

«Կովկասի Լրագր»
1912 թ. № 36

Հիմքըդ վերստին նուրեցին, չադ արին Մոզնու սուրբի
Գեվուրք

Քար ու կիր . . . չադ արին Մոզնու սուրբի
Գեվուրք

Ահ ու ձախ կախեցին բոլի ջահ դարին Մոզնու սուրբի
Գեվուրք

Յերդնուց լուսըն վրեա կամար-թաղ արին Մոզնու
սուրբի Գեվուրք:

Պատիրբա կարմիր ազուրով, սընիրբա տաշ մարմար
քարով

Հընդու միջեմեն դուս եկած վարաքուրբա դալմքարով
Թաղիրբա աճղին ակներով, ըզգիստըա դարբարով

Բիմբա ու խաչկալբա դրախտի բաղ արին. Մոզնու
սուրբի Գեվուրք:

Վերնատունբա սանդալե տախտակ, ռանդն և սորոնի
նման

Հորով ու մարմնով կու սրվովի, ով քիզ դուքա մոնի
նման

Տապանակ ուխտի կըտակով, խորանըդ Ահարոնի նման
Լիարանքբա քախցր ձախնով տաղ արին Մոզնու սուրբ
Գեվուրք:

Ամեն բորտաըն կու սրվովի քիզ դուքա ով փափակով...

.

Գ. Ասատուր. Ա. զավթարէց.
«Բանբեր» Եջմածնի. 1921—22

Ամեն մի մտիկ տալով տարաբ խելքս, քյամալըս
Ե՛ր նազանի, ռահմ արա, դուն մի դառնա աջալըս
Հենց ձեռովըտ կապեցիր. ենպես բաց եր լիդբալըս.
Եշխեմեդ հիվանացա, չիս հարցընում իմ հալըս
Գիդիքիդ մտիկ արա փոշմանելու վախտըն ե:

Իմ Թալնիլը քու բանն եր, չասացիր ի՛նչ իմ անում
Սրտով սիրածս դուն իս, ել ինչի՞ իս արմանում.
Ուռիչների խոսկերով կապած յարես հիդ արում.
Աչկըս ճանապարհիդ ե, ինչի՞ իս շատ ուշանում.
Մեր խալվաթ ոթախումըն բարիչելու վախտըն ե:

Գու պատվական գլուխըդ դուն ավաբա մի անի.
Ես իմ խունի ջիդարըս հազար փաբա մի անի
Իմն ու քու սրտի բանն դիփ աչկարա մի անի
!Րութինի շախ սիրտըն մեկ ել յաբա մի անի
Կամքով ու ճիտ անելով փաթաթվելու վախտըն ե:

Մտղիր անխո դաստառեհան բենդար սուսան ու մըզա.
Ունքիրըթ դավամով քաշած դելուր գուման ու մըզա.
Թեթեհրուկըտ նըտ ու նաշտար, դեղար քաման ու մըզա.
Այկիրըտ սակե փիալա ռթ սալմիշ ջան ու մըզա

ա ա ա ա ա ա ա...

Գուլ ռափա (⁶) խալ բասլանմիշ աստղի նման հավասար.

Սար-վաչուն Հընդըստան մուսի դուր, ջանս արալ

դավար (⁶)

Ղալար-դելուն շիրին սողուն շիրին ակըռնիքտ անդին
քար

Պոռչեմեո միդրը և կաթում սուղմադ փնջան ու

մըզա...

Ուղուն ոլմիշ չամս ու դամար միղդ նման դար դարի,
Ասիլուփ դուր ըսխաղլարուն ինճ ամա չիս դարդարի.

Ղալուն շիմշատ, բարբաղուն մուս, դունքըտ արալ ինճ
սարսարի,

Գիշիր ցերեկ եշխի մեշըն դոխմաղ դաման ու մըզա...

Ոնու իչուն ջունուն ոլմիշամ կանչում իմ ամա'ն, ամա'ն
Բասընսուփ դուր դոինոն իչի հոտըն դու քա աննման

Ղոինոն իչի . . . լի խալ և դցի շամաման

Կու բխեցնե կաթնե աղբուր չաջիր-չիման ու մըզա...

Թարիփ ևիլա Սախադ Նովա գողալըն աննման և.

Բելի հաղիգադան չաքմա մարթու հոգի կու հանն.

Նա՞յ դեղիրսան դանլու մարալ եշխրտ ինճի կու սպանն
Ի՞ր սպանի հասարթեմեո դել դիրմա դան ու մըզա...

Ա. զավթարից

ԲԱՌԱՐԱՆ ԴԺԼԱՐ ՀԱՍԿԱՆԱԼԻ ԲԱՌԵՐԻ

Ա.

Աբա— ապա

Աբաբ— մեր կարելիքով սարքովի բառ.
(պարսկ. ապ—ապ— շուր-շուր) յեր-
զիշը մի անգամ, հանգի համար, զորն
և անել արտասուք բառի անգ:

Աբրեշում— մեռաբա

Ագուր— ագյուս, կզմինար

Աղաբ— համեմատություն, պատկա-
ռանք, ամսթիանություն

Աղալար— արգարություն

Աղիզ— ցիրելի, թանկագին, հազվա-
գյուս

Ալ անել— ալ գուրն ալ, կարծիք ներ-
կել

Ալամ— գրգռելի ժողովնար կարգ, զգնա-
տի տալիս, ընդհանուր աշխարհ

Ախրը— վերջ, վերջում

Ակոտ— առամ, աղիքնիլ— աստմենք

Անիլ— եհալի, իմաստուն, նարտար,
եհիլ— ընտանի, սոսորական

Ան ու գար— յերկյուզ, սարսափ, տի-
աւ վախ, լաց ու կոծ, ճիշ, հենեմանք

Ազա— մեծավոր, պարոն, ազնվուհեմ—
ազաներից

Ամա— համար

Ամարար— ապարհաք, ամբոց

Այտն— հայտնի

Այրիմըն— աշուածք, այր գրի մեջ

Այրիվան— արահ, դահլիճ, դավիթ

Այնիբանդ— հայկական, հայկական

Այնում գալ— աշագրության անել

Անրան— խոր լհանազ, անպատկառ

Անրարի— (ամպերի) բուրգեն

Անդալ— ծուլ, անգործ մարդ, վաք իր
ներկայությամբ մանկարցնում է ու-
րիշներին

Անգամ— անանջ

Անդրեանի— հանկարծակի

Անգարեիլ— առանց ժողովելի (?)

Անիարեմ— անեմա

Անդամ— անհոգ

Անդի— անեղի, աղեղի (նեախ)

Անդալ— հաղիվ

Անդար— անհայտնի, բացահայտ

Անալ— օրհաս, նախատաղիք

Անայիլ— քանչեղի, զարմանալի, ա-
մա՛ն, վո՛ւշ (միջարկություն)

Առուտեմն— առավոտյանից

Ասըլ— բնիկ, սոսմիկ

Ասլըրալ— աղնվազարմ

Ասի— աղգ

Ավալ— նախ, առաջ

Ավտալ— հաջառաջ

Ատլաս— գրկակ, օնգուս

Ար— (առ) ամսթ

Արայիլ— հարգարումն (մաղերի)

Արար— զրկանք, տուգանք. մեծ զըլ-
խափար. նրալալ— նարտար աջողակ,
հարուստ, իշխան, կալվածատեր

Արգ— խնդրք, հայցում, արգուհալ—
զերտագիր

Արամալի— զարմանալի

Արմ— իշխանություն, պատիվ

Բ.

Բար— համեմատ, հավասար, ընկեր

Բար անել— համեմատել, հավասարել

Բարար— անասն, պեռ-պեռ

Բաղնշտան— (լալի բեղաշխի) Բեղաշխ
սարի լալ ակն Անվ. մի անասն թան-
կագին ճար

Բազա— բազն

Բադի— մերթ, յերբեմն, տխրիտի

Բազար— աղքատան

Բազման— աղքատան, պարտիպան

Բազմամեծի— ալսեպան
 Բազլա— պարտեզ, փոքր ալսե
 Բանգ— թնափուն, թմրեցուցիչ զեղ խաչ
 խաչից կամ ալլ բույսերից պատրաս-
 ւած
 Բանդ— կապ, բանդ անել, կապել, կաչ
 կանգնել, բանից զցնել
 Բանդա Խալ— զերություն, ծառայական
 զիճակ
 Բանիք— խոսքեր
 Բաշ— գլուխ
 Բառ—վեճ, վեճի առարկա, զբաղ, զանի
 Բար— բերք, պտուղ, ժի անգամ, ժի
 Խփաղ
 Բարգ— բարկ, կարուկ, խիստ
 Բարեբաբ— Հաժախար, Հեռ, ժիտախն
 Բարիքավար— ալիքանժան (աշուղական
 բուժ, Հաժախարժություն
 Բարիչիլ— Հաշտել
 Բարուր— խոնձարուր, բարուր
 Բափ, բափա— վարք, խոսքի կատա-
 բուժ, Հաժախարժություն
 Բեղամազ անիլ— ցաղեցնել, զիբաղո-
 բել, անգուճ թողնել
 Բեղալը— անողուս, անպետք (ժարգը)
 Բեղաքիլ— Հողնել, ժանձրանալ
 Բեիդար— ուխտագանց, ուրացող
 Բեյլու— Հայանի, յերեցող
 Բեհ ու քազար— սակարկություն
 Բեմալազ— ըզմառույժ, բախազուրկ
 Բեմալարվար— անողորմ, ամբողջի
 Բելիա— Կույսը բելիամ (բեղքի) զուցե
 Թե, կարելի չե վոր
 Բեամ գալ— անել, Հաանել, Հասուան-
 նալ
 Բերուլ— ազակի, բյուրեղ
 Բիճա— անդ, բուն
 Բիրյամ— խորով
 Բիա— բն
 Բոգա— կորեկողի. Թունգ խմիչ
 Բոյ— Հասակ

Բուրա— սերահարգած, բուրա ընկնել
 — ճեղի սերով կապել, կաշկանդվել
 Բուլբուլ— զբլբլուծ-ստիակ
 Բումիար— շինության Հիմքը
 Բրոյի-բրոյի— անշափ, անհամար (Անվ.)

Դ

Գարգիլ տալ— պտույտ զալ
 Գափ— ծագրանքով խոսակցություն
 Գեք (գայք)— վնաս, գեք անել—վնաս
 տալ զեղ ի՞նչ զեթ արի վոր ինձ ու-
 բացարք
 Գիծ— խելագար
 Գիլ— գլուղ
 Գյամի— նալ
 Գյոզալ— սիրուն, զեղեցիկ, զեղունի
 Գոլ (գյոլ)— լիճ
 Գովիար— զոհար
 Գուլաղ— վարդաջուր
 Գուլարդան— վարդաջրի աման
 Գուլարա— վարդանոց
 Գուլգաղ (խառ ալ)— ծագիկ-ծիրանի
 Գուլիլ— բեհուր զուխ. Անվ.
 Գուման— խորհուրդ, կարծիք, Հույս
 Դումեմ— զույսը (զույսեր)

Դ

Դիվանա դափամմ Ես տեսմ— խելքից
 Հանում Ես
 Դաղա— վարդեռ
 Դար— բարձր
 Դալ— ծնողական առաջին կաթը
 Դաղ— խարան, խոց, ալբամբ— դաղիլ
 — ալբել, խարանել
 Դամ անիլ— քեթ քաշել, ժայռակցել
 Դամաղ— ժիպերույ, ժեկ յեղանակի,
 ժեկ ժաղալության ժեկ (Անվ.) քեթ,
 Համ, Հանույթ, սրանից բեղամաղ
 Դամ ու դարվամ— ուրախ ժամանց,
 ցնծություն, խրախճանք
 Դամբ— ուղական, ցանց, վորդալթ

Դանդաղ— հանքութեան լափ, 1/2 մախալ
 կշիռ, հարված
 Դաս— միասեղ յերգող կամ նվագող
 անձերի լարք, կարգ, խումբ, ըստ
 Անվ. սքեմայի
 Դաստա— փունջ, խմբակ, կարգ
 Դասեղան— կարգեկարգ
 Դաստար— արտանություն, արժա-
 կուրդ, վաճիւ, սովորութիւն
 Դասքամազ— մազերի փունջ, հյուսք,
 ըստ Անվ. հերք, դեք, շեվկլաւք
 Դավար— անարակ, մասյան
 Դար— վարդիսութիւն, վիճակ
 Դարդ— հագս, վիշտ
 Դարտակ— գոտարկ
 Դարչիմ— կենեման (ուսւ. կարիցա)
 Դափ (դափ)— թմբկ. նվագարան, թիֆ
 յիսում դանիրա (բուրնայի մի տեսա-
 կը)
 Դեղա վր.— մայր
 Դեվերիդ— գեղի վայր, նվաստ, կրտսեր
 Դեվկեր— բախա, հաջողութիւն
 Դմշտնալ— հանգստանալ, հանդարտել
 Դիար— յերկիր, կողմ
 Դիրա— գրգռել
 Դիդար— գեժ, յերես, սիրեկան
 Դիդ— գեղ
 Դիվ— գե
 Դիվան— գոտատան
 Դիվանա— խելագար, խեղճ կորցրած
 Դիփ— ամենքը, բոլորը
 Դիփուկիմ, դիփուկուկիմ— ամենքին, բո-
 լորին
 Դոշ— կուրծք, լանջ
 Դոշամա— հասակ, պատաս
 Դոտա— բարեկամ, բարյացակամ
 Դովա— աղթք, խնդիրք, աղերսանք
 Դովար— հարստութիւն, իշխանա-
 թիւն
 Դովրան— շրջում, շրջան, ժամանակ
 Դուգուն (դուգուն)— հանգույց, կապ

(վերքի) վերակապ, արհեստական բաշ
 արած վերք
 Դուշման— թշնամի
 Դուրդար— հյուսն
 Դուլփան— կրգակ, խանութ
 Դրոշա վր.— գրողի

Ե

Եարանի— արեւել. յերաժշտ. յեղանակի
 անուն է. Անվ.
 Եզդիդ— խենթ, գիվանա. Անվ. ընդու-
 նում է յեզդի ժողովուրդը
 Ենդիդանիա— թանկագին կտորեղեն,
 պարսկական յեղանակի անուն
 Ենփ— յերբ

Զ

Զադ— բան, առարկա
 Զար— ձեռնեղ, զափակ
 Զալում— ճարգիկ, անիրավ, անգութ,
 վայրագ
 Զալ— (զալ) անել— ձեղել, տանջել, զան-
 մեղ ձեղութիւն
 Զարիս— յերեսիթ, (սղնութիւն), նը-
 պաստ, անուն, համբավ
 Զայան (զիան)— վնաս
 Զայ անել— վնասել, փչացնել, ավերել
 Զայանի— պարսկերէն հին յեղանակ է
 Զանգիմ— հարուստ
 Զանգափիլ— հոնադողեղ
 Զավալ վնաս, փորձանք, արկած
 Զավրել— գրափել, բռնադրափել (նվա-
 ճել), սանձահարել
 Զաշ— վտանգ, անգի, սարսափ, բախա,
 Զարա— ուղեւոր
 Զարար— վնաս
 Զարրար (զարար)— վտանկաւոր բեհեղ
 Զարդ անել— զեղնացնել, հաւել, մաշել
 Զարգարար— վտանկութիւ, վտանկահաւ բե-
 հեղ

Զարու—վտակեմոր, վտակով բանված
 Զարնիշ—վտակեմիշ
 Զարուր—կարոտ, փափազ
 Զափառնգ (զափրամ)—քրքում
 Զեմ—զոհ (ձառազ)
 Զահրա աստղ—արուսյակ
 Զոդ—գրոտանք, խնճուխք
 Զոդ ու սափա—քեֆ, ուրախություն
 Զուգս—պահուստանք, հարգարանք
 Զուրիաք—սերունդ

Ե

Եգիվրն—հետևից
 Ելեամ—առաջատա (եալի)
 Ենամ—երթամ, զնամ
 Եյքիքար—վարկ, պատիվ (մեծարանք)
 Եշե—հոգեկան աշխուստություն, սեր, հմայք
 Երիտ—Հասու բայից, սկից
 Երմեկ—յերանի

Բ

Բաքալ (բաքագա)—խոստություն(դաս)
 Բաքալ—փայտե մեծ սկազստակ շրջիկ
 մրդավաճառներին. տեփուր (ափսոս)
 Բափիդ—թիշիկ
 Բազա—նոր, Բարձ
 Բաք (տատ)—ջաղչություն
 Բախչա—Հին մեծ տներում պատերի մեջ
 կամարակերպ խորություն, ուր դըր-
 վում էյին տան ընտիր ամանեղենները
 Բահար, Բահր—տեսակ
 Բադ—կամար շենքի
 Բակ(ու)—բանջարանոցում մարգերի շուր-
 չը յեղած թմբերը՝ վարունգ և այլն
 ցանկելու համար
 Բամամ—մարդիկ, լրիվ, կատարյալ
 Բամամիլ—լրանալ, հավասարվել
 Բամաշա—տեսարան, քամաշա անիլ—մի
 բանի հաճույքով մտիկ տալ
 Բայիգուլ (բայգուլ)—ծաղկեփունջ
 Բամի—իրբ Բանաք բառի կրճատումն է.

զործածված է մի վանկ սեղմելու հա-
 մար
 Բավազա—չուրիկն ցույց տրվող վորհե-
 չուրախություն, քավազա անիլ—
 չուրախել (ձառուցել)
 Բավուր, քավր—տեսակ
 Բադ—Բադ
 Բար—գալար
 Բարիփ—զովասանք, պատմություն. քա-
 ռիփ անիլ—պատմել
 Բաֆ—միայն թե, յերանի թե, կենտ, մեկ
 Թեցիմիս—աշուղահան տաղաչափական մեծ
 Թերքերուկ—Թերթերիչ, արտահանույց
 Թիլա—վտակի
 Թիլ, Թիլ—Թել (կապույտ)
 Թիլ—տեղ, նեաի սուր ծայրը
 Թուլա—կալաքարի շուր, վորով սղիտա-
 կեցնում են կապիլը Անվ
 Թուրի զուշ—թուրակ
 Թուրա, քուրա—տեսակ-տեսակ
 Թուրու—տեսակավոր
 Թուֆ—թոք

Ժ

Ժուռ գալ—ման դալ

Ի

Իծուլ—հետո
 Իլադ—գեղ, նաք, ողնություն
 Իլիքիմազ—աղաչանք, աղերս (միջնորդու-
 թյուն)
 Իխտիար—իրավունք, կամք, աշտոնու-
 թյուն, ներ, ալեոք
 Իդրալ—բախտ, հաջողություն
 Իդրաք—խոստումն, պայման
 Իդրաք իմամ—յերզուսով հաստատված
 Իմքիզար—կարոտանք, ակնկալություն,
 փափաք, անմկություն
 Իմչուր—միշիկ վոր
 Իմֆյար—ուրացում, մխտում, հրամա-
 յում
 Իդարա—կապալ

Լալ—կարկենան, աստակ (քար)
 Լալ անկլ—լաց լինել (մանջ դառնալ)
 Լալա—կակաշ
 Լալանի—պարսկերեն հին յեղանակ և
 Լամզ—ակնարկության, շարախոսության
 ըստ ԱՄՎ. շանուշ խոսակության,
 լամ արտաբերութենով
 Լամզուրա—բացդր խոսակցության
 Լալիկ—պառաւան, հարժար, արժանի
 Լանդ անիլ—արարելի, հանգիւ, ասորու-
 բերելի
 Լեշ—գի
 Լիդի—լեդի, գտն
 Լիքր—լերթ
 Լուր—լոր

կ

Կարար—համբով, լուր
 Կար (Կարա)—գործանք, պատահար
 Կարարանդ—երեսոս փայտից և փղոս-
 կից գրգռելու համար (ԱՄՎ.)
 Կարու խալ (Թշի խալ (ԱՄՎ.)
 Կարըր—ի պատիւ, ի հարգանս
 Կարըրչամ—խառն, աղանով
 Կալ—մին. յերեսում կամ մարմնի վրեկ
 մասում բնածին սև նիշ
 Կալար—էպարգիական հանգերմա աղա-
 մարդու զգեստ, բրդյա կտորից
 Կալի, խալիչա—գորգ, գորգիկ
 Կալիս—անխառն, մաքուր, նուրբ, զուտ
 Կալիս—մազազուրգ, բազմության, հա-
 սարակության
 Կալվար—գասարի, թափուր, արձակ
 Կամ—անթափ, զեռ չափաանոց բաժ կը-
 տով (հասարակ, անփորձ)
 Կալամ, խալիս, խալիս—ապրահա, ուխ-
 տագանց, զազանան
 Կան... խոմ վր.—մերթ... մերթ
 Կանչալ—զաւռյան. ըստ մեզ խանցելու
 ալլ բառ և
 Կառ ալ—միտանի գույն, շատազույն

Կասա—մուրաքա—ընտիր վտակահու կտոր
 Կար—Թշիառ, անարգ. Խար անիլ—ա-
 նարգել
 Կար—լարդի ճիշու (փուշ, տատակ)
 Կարա—կերպասի մի տեսակը Դամա-
 կոսից—մուսար
 Կարար անիլ—լուշիացնել, աղերել
 Կարարա—աղերակ
 Կալանդ—հանկոց, փեղի. (Թահարդ)
 Կեշ—խալ (ուխտակողի)
 Կեք—ողուտ, շահ
 Կեքած—խերված, շահված, ողաված
 Կեխ (Կալալ)—միտ, մտորունք, կաս-
 կած, յերեսակալության
 Կեվ—խե, խեթ
 Կեվանիլ—խեթանալ
 Կերչալար—ամթանք
 Կուհուհ—զանգուր
 Կում—հո, համարաբով, (սեմ)
 Կանդկար—սուլթան, թագավոր
 Կաստովանիկ—խոստովանահայր
 Կուդ—հոգ
 Կուդի քիզար—սև լերթ
 Կուց—խոց

ց

Միդ—մեզ
 Մուց—մոց

կ

Կալի վր.—զանգուր, խոզողիկ, զերթ
 Կանց—բանց, բան թե
 Կեծակ—կարծակ
 Կեր կալ. լինել բայից
 Կեշիբե—կշիռ, կշեռք
 Կիմե—կյանք, կիմաց կենաց
 Կլապիտամ—զգնմի թելերից հյուսված
 վտակիկ
 Կուկար վր.—կոկոն
 Կոմիլ տալ—անել տալ
 Կոշիկ, Բյոշկ—մարդու մեջ չիմած հովա-
 նոց

Կաղի վր.—պռ:

Կուր—կոթ

Կրկու—կամարածն փայտ, վոր անցկաց-
նում են անասունների վրին

2

Հաղիդ—յերկուր յերկաթյա դործիք՝ և
տիներով, սիմ զաշէլու համար Անվ.

Հազ ամել—ախորժել, սիրել

Հազիր—պատրաստ

Հալալ—իրավացի, որինավոր

Հալաք—յերևի, դուցե

Հալ—գրություն, վիճակ

Հալիլա—հայելի

Հալս—վարձ

Հալտմ—ժիշտ, հանապազ

Հալաշտ—ժշտագետ ամեն անգամ

Հալալամ—ընկերակից

Հալա—ամոթ

Հալալու—ամոթով, նամուսով

Համգ—յնդանակ, տեսակ

Համդամ—կարգ, կարգավորություն

Հաբ—ուխտ, ուխտավորություն

Հառա—դիտարար

Հաբար—կարտ, փափազ, (դուրի)

Հավաքովա—բժշկ. բույս, վորի արժա-
տից սպեղանի յեն պատրաստում (այդ
սպեղանին)

Հավա—տեր, փափազ, տենչ

Հարա(յ)—ազազակ, հարա զգել—աղա-
ղակ բարձրացնել, ոգնության կանչել

Հաբիմ—գառավոր

Հեյրաք—ազուշ Հիսցած

Հեյրամ—աղան զարժացած

Հեմլամբ—միջևի վոր

Հեաք—ձեռնիվ

Հեստի—ախորժի

Հեբալ (հեյբել)—հուսութ, բժժանք

Հեբիմ—բժշկ

Հեյլալամ, Հիմդ—Հեղկատաան

Հիդ ամիլ—բաց տենչ, արժանել (կոնակ-

նեղո հետ արա). փակել, (դուռը հե-
տա, դուռը փակիր)

Հիդ քերամ—քերամ

Հիդից հարբել, զինովնալ. Անվ.

Հիլ—համեմատելի բույս (կարգավան)

Հիդ—հեղ, անգամ

Հիլա—հեղ

Հիդարամ—փակված

Հուլա—լատ փոքր սենյակ (զգրոց),

փոքր արկղ զարդ ու զարդարների

Հուլ (Ֆուլ)—հեղթակած ուժի թաղ-

վորի թաղի զլիժին կամ երա բերա-
նում պահված խմորի լավ փայլուն
սկզբ, հուլը, Անվ.

Հում կարմակիր—այսպես ասում են
ժարգուն

Հումար—հետք, հետքագիտություն, խե-
լամտություն

Հուսամ—հոտանք (?)

Հուր—հուր

Հուրի—հավերժաւարա, փերի, նիմֆ.

այստեղ ջրհարա

Հուրիամ. քիլյամ ամել—վառել-թաղնել,
քարուքանդ տենչ

Հուրի գաղա—հավերժաւարտի ցեղից

Հուլմի. հեյբիմ—խմստուն, տեր, հրա-
ժայտ

2

Ձար—ձիու պուշի ժողերից Հյուսիս, վորից
պատրաստում են ջութակի կամ ջա-
ժանի աղեղ, ճեխողալը

2

Ղարուլ ամել—լինել համաձայնել, ընդու-
նել

Ղաղա—փորձանք, ցավ, հիվանդություն
«Ղաղեղ տանեմ»—ցավը տանեմ

Ղաղա(ր)—լավ, ջանակ

Ղաղաք—պատիժ, բարկություն

Ղալ—աղճուկ

Ղալը—խելի, հափշտակող

Ղալամ—գրիչ

Ղալամբարալ—գրչական, փոքրիկ դանակ

Ղալամբարալ—գրչով բանական ընտիր կը-
տարեցեն, զույնողուն ծնողիկներով.
(այդպիսի կտորեցեններ պատրաստող
գործակար)

Ղամ—հոգս, թախի

Ղամար—լուսին

Ղամգը—աչքով տեսչը, աչքի նայրով
դադարողով նայելը

Ղամիչ—խեղեղ

Ղայիմ—պինգ, ամուր

Ղանգ—ապրանակ շարք, զուսի շարք

Ղաստ անել— աշխատել, շահալ

Ղարա—այր, քարանձավ

Ղարար—հարձար, (գլխի), հանդառու-
թյուն, անդորրություն

Ղարանիլ—մեխակ

Ղարիք—զանդուխտ

Ղարգուլիամիչ—աղնիճ տեսակի յեղեղ

Ղափաղ—գանդակ (թուշունի)

Ղըրմըզ—գորգան-կարծիր (նեղի, զույն)

Ղիմեն (զըլմար)—ղին, արժեք

Ղիմիչ (զըլմիչ)—զմեղ, խնայել արհա-
տալ, խղճալ. ԱնՎ. թարգմանել է
չխնայել, գոր սխալ է

Ղորս վր.—ցանկապատ

Ղոնաղ—հյուսք

Ղուլ—նստա (սարուն)

Ղուլուղ—նստալուծյուն

Ղումաշ—նարք կերպոս

Ղումի—նույն ինչ գոր զույնք

Ղուշլու փարթար—թուշունեքի (զուշեքի)
նկարներ ունեցող փառհեթել բեհեզ

Ղուստ—արամսթյուն, գիշտ

Ղութի—առփ, արկղ

Ղութի—առարակ

Ղութի (զորդ) ճիշտ, իրավ, ուղիղ

Ղութի—զուշ, (ժառանգ)

Ղվար—ուս

Ճ

Ճար—կարեկ-հաց, սիմեղդի-հաց

Ճաղ—ջուշ

Ճարըն—ջուս ԱնՎ. հինգ հազար. շու-
մեզ նարի բառն է, գոր արարեքն
նշանակում է ծորան, մշտանալ

Ճիպուտ—մեզ չութակի կամ ջրամանչի-
աղեղը

Ճիտ—գիշ, պարանոց

Ճուրա—նորս

Մ

Մազամ (մեկնք)—միթել

Մազա—խմբիչից հետո բերանն առնող
գորեկ տեսակի կամ նպարեղեն

Մառ ԱնՎ. նույնն է, ինչ գոր նուղբար

Մար լինիլ—աղել, հիտնալ, դարձանալ

Մարան—լուսանելի իր. հազվադրու-
ղեկառ կամ հանդերձանք. զնայն ու-
նի հեղու ժամահ Ան. խանակյան
Մարանհերս բախիս մեջը ծալ մնաց
Ջիվանի

Մարլարս վր.—սկզբառակ, արեկ

Մալ—ինչք, կայք. մալ տնջ—զանալ կու-
տել. մալ ու զովար—կայք և հար-
տություն

Մալուս—նշեղի, հայանի, նանալելի

Մախուլս (մախուլս)—պատուց թթու կե-
քակուք

Մանանգ—փորձարք

Մանգումա—մամուլ, հեղի մեքենա

Մանիլ—կանացի գլխի շղորչ

Մաշուս—ուս ամոզ հեղուկ (եղեղիք)

Մաս—հազարգումսթյուն—բրիտ. յեկե-
ղեցում մաս

Մասալ—առած, առակ

Մասանի—հին պարսկական յեղանակ է

Մաստ անել—հարեցնել (շափափոր)

Մափրուլ—մետաղի թել, յերկաթալար

Մաղաղ—զուշ

Մարգ; միտ—կարեկ, ջաշ

Մարիիաք—շնորհք, նարտարություն
 Մարմաշ—լզարշ, թող
 Մարջամ—բուստ
 Մերաշ—միանգամայն, միասին, հանկարծ
 Մեյման աննիլ—հյուրասիրել, (մեյման
 հյուր)
 Մեյմանդար—հյուրընկալ, հյուրասեմար
 Մեքիլիս—թողով, խնայել, սկսվել, հա-
 չունք, խրախնայել
 Մերամի—արևել. յերաթշտ. յեղանակ է.
 Անվ.
 Մերան—թանձրացած, մակարդված
 Մըիլամ (մահլամ)—սղեղանի
 Միզամ—առևտրի հրապարակում մեծ կը-
 չեռք (զանթար)
 Միզիլ—մեղ հետ
 Միզմից—մեղանից Անվ. միզան բառից—
 կշիռ, (հավաքումն)
 Միզ—մեղ, մեղք
 Միմա—կիտվածք, արծնուպակի. վռնկե-
 ղեն կամ արծնաթեղեն զարդերու վրա,
 եմալի բանվածք. դրակոնդիկոն
 Միլի—Մեղք
 Միբա—պեռք է լինի—մարա, ցնծություն
 Մոս աննիլ—հավաքել, ժողովել
 Մոն (մոյն)—լավ, վախճուշ կերպով
 Մուզդ—վարձ, վճար
 Մուլաֆ տալ—սպասել
 Մուկաթար—բաղրիք
 Մուկայիշ—արծաթակուռ, Անվ.
 Մուս—մոմ
 Մուս(ն)ար—(միմեք)—խնդրիք, պարտա-
 վորություն, յերախոթիք
 Վեես նրա մուսնաթի տակ չեմ ուղում
 մաշք
 Մուշկ—մշկահոտ արծաթի պորտից ըս-
 տացովոյ հոտավետ յուղ (մուսկուս)
 Մուշամ—(?)
 Մուրախաս—արձակուրդ
 Մուրվար—գութ, խիղճ
 Մսխալ—մանրության չափ $\frac{1}{100}$ Ֆուսա.
 կամ մասավորապես $\frac{1}{10}$ գրամ

Յադ—ստարական, իրեն ստարի պես
 պահող, կողմնակի
 Յախա—ոսկի
 Յալի—թշնամի
 Յալուք—հակիթ
 Յամա—յամա—այրվելով, վառուման, տո-
 չորուն, առտանդական
 Յաշիլ—անաղնի
 Յար—սիրելի, ընկեր, մարմի
 Յարա—վերք, խոց
 Յարալու—վերադար
 Յարամի—պարակ. հին յեղանակ է
 Յարավտի—խոցված, վերավոր
 Յարսում, յարսում—յերեսուն

Ն

Նարաք—զուր, անխառն
 Նարաք (կամ նոքաք)—ստուր չաքար,
 չաքարապաղակ
 Նոգ—պրահ, կոկիսություն
 Նագ ու զամգ—պշրանքով ակնարկ
 Նագմի—նաղնի
 Նագիր—գեղական
 Նալլար—անեծք, նզովք
 Նախ—նկար, նաղնանկար, զարդանկար
 (որնամենա)
 Նախալ—զուր սեղը, անարդար
 Նաղաշ—նաղաշ—նկար, պատկեր (նկարիչ),
 նաղիչ, նաղաշյաք
 Նամ—ցող, չաղ. (խոնավ, թաց)
 Նամագ—աղ
 Նաշտար—նշտար, վերարուստական գանակ
 Նարդ (նեքդ)—բախտի խաղ
 Նաբագ (նաբս, նեքդ)—ցած և վաթ-
 թար, ժլատ մարդ Անվ. անարդ, ա-
 դաւ, կծծի
 Նընգար—ընկար, (ընկենի բայից)
 Նընգիր—ընկեր
 Նըվախտ—հարձար

Նուշիլ—շաքարով պատած նուշ, կաղին
կամ ալլ ձիւրդ
Նիւս—նետ
Նախար—նաւա
Նուշկար (նուշար)—նոր յեկան պտուղ,
Նուր—պայծառ
Նուրմեկանց—նորից, զարմշալ

Շ

Շաղա—շար
Շախ—զարթ, աշխուշ
Շախարայի—Հին պարսկական յեղանակ ե
Շահ—թագաւոր (Պարսկ.)
Շահանշադ—արքայական յերթ
Շահզադե—արքայազն, թագաւորացն
Շահիր (Շարափ)—մեն, բարձրագուշ,
շահար Անիւ.
Շահյադիլ—առեւտրական. Անիւ.
Շաւաւ—տեխի մի փոքր և հասարակեա
տեաւակը
Շամա—արեւ
Շաւ—փոքրանք, (զրգարաություն, շա
րախաություն)
Շավարդան վր—շավարդենի—բազն
Շար—արքայություն, դատաստան, ի
րաւունք, որենք (արատ, բիծ) գիտու
թյուն
Շարքար—շաքարաջուր, սշարակ
Շարքար—նուրբ մետաղաթել
Շարք—անհաւ ձեղք. Անիւ.
Շափաղար—զենդենին տփղ, չոյլուն.
(շաքուշ, զուլթ)
Շիւլ—տափեր, հովանի
Շիւթար—հազմադրու իր (զուր)
Շիւշադ (շիւշիր)—առասի
Շիրմայի—փշտակ
Շուղ—շող
Շուղե—շող
Շուշա—շէշ, տղակի

ՈՒ

Ումիկ (ումիկ)—հուշ
Ումք (ումք)—էյանք
Ուսալուկ—կամայունկ
Ուստի—մարտեղից
Ուստաշար—մարդետ, արհեստագոր

Չ

Չալ—խառնակ, սև ու սպիտակ
Չախմախ—հրացանի մուրեկ. Հրահան
Չաղ—ուրախ, զվարթ. չաղ անիլ—զվար
թացեւ, (բարբաջեւ)
Չամ չրաղ—չոր փայտ (չամ փայտ) աշ
րուճը. շամի նրազը
Չայ—զետ
Չայիր չիւման—մարդագետին. արտա
վաշր
Չանդ—յերաժշտական գործիք. (ճանկ)
Չարդալ—տան կտուրի վրա փայտածակ
չենք
Չարի—հախարակ, անիվ
Չարիք Յալաղ—բախտի անիվ, հուշ
վուն ժամանակի
Չափար—ցանկապատ
Չիմար—սոս, սոսի, (ծառ)
Չիմի—խեցեղեն տման, փայտն
Չիմ կամ Չիմաւմայիմ—Չիմաստան
Չարան—հովիվ
Չալ—անջրդի դաշտ
Չանդուր—յերաժշտական գործիք
Չուն կամ չունէի—մարդահետ, քանի
վոր
Չրաղ—աշակերտ, մեծասուն. մեկի կող
մից առաջ քաշված, հովանավորված
պատանի. (նրազ)

Պ

Պաւսպաւս վր—փակաշ
Պաշմիր—լրթունքներ

Զաղաւոյաք—կախաբար, վնասի
 Զապա—պատեմ, տանջանք
 Զալի վր.—չուտ, չտապ
 Զալլաղ (բանալի)—պահած
 Զամ—ապականի, (զուժար, հաշվեկշիւմ)
 Զամալ—տեսիլ, կերպարանք, դեղեցկութեան մասն մանի զամալ—լուսնագեղ
 Զամամ (բամբակ)—ջան, հոգի, սիրելիս
 Զան—չեղձ (զորք) ծուռեանի
 Զանամ—ջանած, ջանք—հոգի, սիրելիս
 Զավանիք—զուժար, անհեղին
 Զանալիքի—անկողնոյ, զուժարածանա
 Զափա—աշխատանք
 Զարա (բառա)—վերաբեր, բուժան (սը-
 ներէն)
 Զար (նորա)—թուշի, ունի, ծննդաբանք
 Զգրացնիլ, շիգր—բարկութիւն, վոխ-
 շիգրը համալ—վրժ տանել
 Զեյրամ—այժմ
 Զեր վր.—անգամ
 Զիգար—(բառացի լյարդ, կամ թոք) փո-
 խարկարար սիրտ, ինչո՞, ամբիգար,—
 անտրտ, անխիղճ, անգութ
 Զիզա (չիզա)—թաղի ջիզա, թաղի գլխի
 փետուր
 Զիզիզա—ֆոյա, զուժողութիւն թիթիզ
 Զիւռնալ—ջնոտնալ, տաքանալ
 Զիւռ—յարկէյուլ (ձեռքի բաղկի)
 Զուհար—փայլ, աւել լույս
 Զուհարդար—աչեքուսի ջուհար ունեցող
 Զուլար—պատահական
 Զուհան—խելացիւր. ջուհանն դառնալ—
 խելոք կորցնել, ժլկել, ծուլբել
 Զուրա—ջուր—տեսակ - ամսակ, կերպ-
 փերդ
 Զուրար—հանգիստութիւն
 Զուհամ—ջանող (տալանք)

Ե

Եաղ լիմնի—կորովել, հեռանալ
 Եազա վր.—լուստմուտներէ կամ դռներէ

փեղկէրը զոցելու յերկաթէ շղթաւնիւ
 Եալտ—հանգերմ. Զիւռ սարք ու կարգ.
 Զէն ու զարդ. (տաղարեղ)
 Եալտալ (նախարար)—ուղեղաւ, ժառ-
 անգար
 Եալմ գուր, վոգորմութիւն. քանճ ա-
 լա—զիւս, խղճա խնճ
 Եալմեղանալ—զուժողութիւն
 Եալմա—քերէլ, խարարուղ
 Եալտալ գալ—հանգիստել, զառանգել

Մ

Մարաք—պատանա
 Մարրը—համբերութիւն, զաղար. սարք
 արա—համբերիք, սպասիք
 Մաղա—միտեսանի, միտաւոյն
 Մաղա, սաղեմնի—բաւ ձեղ՝ սար, սարն-
 մնի
 Մաղալի—կապարճ, նետ
 Մաղ—յարմարեալան զործիք
 Մաղ գալ. կամ սաղի—համար զալ.
 Հայս պէտար զիկ սաղ և զալիւն
 Մաղալար—նվաղածու՝ արեւելյան լա-
 բային զործիքներէ
 Մալամ—վոգլութիւն
 Մալը, սալի (սալիլի)—նոճի, (կիտարիս)
 Մալալ տալ—նոճի ճիւղ Անիւ.
 Մալիզ (սալիլի)—կրծող, ճերմող
 Մալթը—վառցած
 Մալ—վոգլ, կնկան
 Մալար (սալար)—հաշմանգամ
 Մալար—ծառ, թուփ
 Մալալա—պատի յերեսից ցցված աղտուս,
 վորի վրա զըզում և ճարպը
 Մալմալար—խահմ. (ժուժկալ)
 Մալ մալի—հաշվել, համարել
 Մալալ—կերպաս, դիպակ (հաղաթափ)
 Մալար—յարմարեալան զործիք, քա-
 նոնի (ցիւրա) նման. սիմբոլի խփում
 և փայտե ծուրնիկներով
 Մալալի—զաղաւակուր, խեղճարթ

Անար—գլուխ, պատիժ, վրէժ, (վիշա-
տատապանք)

Անարդար—պարտք, հուսովայն (զորապետ)

Անարիտար—նախընտիր, մի տեսակի կեր-
պաս, վարի մեջ նկարները դնում են
նախընտիր

Անարտի—մարման, ցնդած

Անգամ—սրբաբնութիւն, թեք

Անգամ—հեղեղ

Անյրան—գրոսանք, հեմաժ. գրոսանքի
գուրս գալը

Անյրանգան—գրոսարան, մանգալու. գի-
տակու. դեղեցիկ վայր

Անյր (աներ) անը—նայել, գիտել, մտիկ
տալ

Անվաղ—անգամայն, արծաթեղեն զար-
դերի վրա սեղեղով նկարները բան-
վածք

Արեւուլ (սուրբուլ)—տեղ, հասկ

Արեւուր—արմար, սպար

Արիւ—սիւլա—լիւր, լիւր, լեփ լեցուն

Արեւ—մեծապա կըսէ մասուցարան

Արմ—յերաժշտական գործիքների մեծապ-
յա լար

Արմա—արծաթաթիւ. (զուտ արծաթ)

Արիւ—յեղեղեցական արծաթե անոթ, վա-
րի մեջ պահում են ճշգրտագինութիւնը

Առյրար—գրույց, բազմը խոսակցու-
թիւն

Առվղաւար—տեսարան, վաճառական

Առչ—մեղ, հանցանք

Առաւմար—զանազան. մի տեսակի հա-
տաքնու լսելու տեսակ խոսարույն

Առաւմ—Շուշան

Առար—յերես, պատկեր, տեսք

Առարմ—մարիք

Վ

Վաղա—մամանակ, մամկնա

Վաղմ—խաղաղի վաղն

Վալիւր—մամանակ, պահ

Վաղվալմ—տառնված

Վար անիւ—շինել, հասակել, սեղեղել

Վարակ—բառ յերեսը թիւն հանգի հա-
մար այդպէս գործն են տեղում վարակ
բառն տեղ

Վարակ—գտնիկ, վտակեթեթ

Վարակ (վարակի)—հաշական տա-
գալական մեծ

Վեղիւր—տառնիւն նախարար. նախարա-
րական

Վեղիւր—փոխտնարդ, համատարմատար

Վիլիւր—թափել

Վարակուրդ—գործարդ

Տ

Տաղա—ալիւր, հարմանք

Տակիւր—բույսի արմատի թելերը, մազ-
ժգուկը

Տար—ստար

Տընաղ—տեսակ, աղքատ, (վաճ մարա-
ցիկ)

Տընկիւր—տունկեր

Տնուկիւր—գնեւել

Տիւր—տեղ

Տիւր—տեսութիւն, այցելութիւն

Տու վր—հասակակից, համահասակ

Տուգ—աղ

Տուխտ—ուրա (մաղիկ)

Բ

Բաղամ—թաղամուրի հրամանագիր

Բաղիւր (բաղուի)—տիւրահարներ ժիջե
տակութիւն սերմանալ, խաղաղ

Բանդ—գուն, յերանգ (խաղաղութիւն)

Բաշ (Խաշի)—Յուսկեմի (Ճեմա նամա-
նից) միւս տունն է. Քիթիլիլի բնա-
կիւնեքու. ամանգութիւնով բաշ տուն
են թեւաւոր միւսն ԱնՎ.

Բափա (բափ)—հին մեծ տներում ներսի
պատերի վրա, տառապանքի չիլ ջան,
զուրա ընկած յերթ (կարնիկ)

խփա (խփան)—հանգիստ, անգործութիւն
 թյուն
 Ռիշեանդ անիլ—հեղեղ, ծաղիկ կտատ-
 կով
 Րաւաթ—կերպասեղենի թուփի նուրբ
 ծալքերը

Փ

Փաղիշան—թագավոր
 Փանւ (փանւ), —աւելք, ուշիմութիւն
 Փարաւր—փաթեթ, կապուկ, փունջ
 Փալ (փալ)—հմայք, զուլակութիւն
 Փալ—բարի աստղ, բախտի աշուղութիւն
 Փանդ (փանդ)—հարկութիւն, հարկ
 Փանիւլ—հեղեղանքի մի թագավորի
 անուն Քաղաքում
 Փայ—բաժին
 Փանջարա—լուսամուկ
 Փայա—փաղիշակ, թագավոր
 Փաչազազա—արքայորդի
 Փաքալար—ազատ
 Փար (փառ)—լզարէ
 Փարա (փեր)—լույս, հառապայթ
 Փարա-փարա—մաս-մաս, կտոր-կտոր
 Փարգալ—կարկէն
 Փարս—արար. հաս. պարս. առեղծված
 Փարշվանդ—փախան
 Փախ—աւ, յերկրուղ (խել վոր)
 Փիւսիանդ—կախարդութիւն, աւջակա-
 պութիւն
 Փեյվանդ—պատմաստ
 Փըրսանդ (փրսանդ)—հմայք, հարպի-
 պակյա փաթեթի թաւ
 Փըրսանդ (փրսանդ)—հմայք, հարպի-
 կութիւն, զիպական, հարմար առիթ
 Փիլալա—զաւթ, խեցեղեն կամ հախ-
 հապակյա թաւ՝ դիմի կամ թեյ խմե-
 լու
 Փիանդալ—գիւղակ կամ մահուղ, վոր

փուռ են դարից մինչեւ շենքի մուտ-
 թը թագավոր կամ բարձրաստիճան
 մարդկանց ընդունելիս
 Փիր—ծեր-նահապետ, զլիսավոր, հովա-
 նավորդ, բազմութիւն առաջնորդ
 Փիր աստա—վարդանների պետ
 Փարալ վր.—տերև
 Փաշմանիլ—զղջալ
 Փուզուլ (փուս)—մառախուղ, մեղ
 Փուլ ու փանդ—ջարուջանդ
 Փուր—փոր
 Փաւանդ—Քաւանդ, առհասարակ յեմքողացի
 թաւանդատն—Ֆրանսիա, առհասարակ
 Յեմքողա
 Փստա (փստալ)—պիտտակ

Ք

Քարաք—խորդած
 Քաման—աղեղ
 Քամաք—զոտի
 Քաշիա—յերանի թե
 Քավրաք—բարենի
 Քար (քար)—լուս, ողուս
 Քարգան—մեռադործի վարդետ չայն
 արքա, վորի վրա անուս են մեռա-
 դործը)
 Քարխանա—զործարան
 Քարվան—կարտման
 Քյամալ—կատարյալ, վողջ, բողմանակ
 Քիզիտ—քեզ հետ
 Քուվում—բողդ, քեզ մաս
 Քուլիլ—զանգված
 Քուրա—հեոց
 Քրիկ—քրեհ, վարձ

Պ

Որալ—տեղան

Առաջաբան	5
ա. Ամեն սաղի ժեշքն զովան զուն թամամ	9
բ. Բեկուդ թու քաշքն ժարքրիս տան	11
գ. Արի ինձ անգամ կալ	12
դ. Վանց վոր զարիբ բուրբուրն	13
ե. Մե խոսկ ունիմ իլիմազով	15
զ. Մեջլումի պես կորավ յարբա	17
է. Առանց քեզ ի՞նչ կոնիմ	18
ը. Դուն եմ զբլիսն իմաստուն իս	19
թ. Սես ժի զարիբ բուրբուրի պես	21
ժ. Ուսախ՝ զուքառ զարիբ բուրբուր	23
ժա. Խոսկիբըզ ժալում եմ արի	24
ժբ. Շտա ժարթ կուսե՝ յես յարեմեն	27
ժգ. Ինձ ու իմ փրեկան յարին	28
ժդ. Ենդուր աշկըս չե ցամաքում	30
ժե. Չիս տում թե լա՞ց ես ելի	32
ժզ. Ձենըզ քաղցըր ունիս	34
ժէ. Եսոր իմ յարիս տեսա	35
ժը. Աշխարսմա ախ չիմ քաշի	36
ժթ. Ինձ սիրեցիր, եշխըն նընդար	38
ի. Ի՞նչ կոնիմ Հեջիմըն	40
իա. Անդին աղըն վըրեզ շարան	42
իբ. Եշխեմեզ Հիվանդացիլ եմ	44
իգ. Շտա սիրուն ես Շախաթաշի	45
իդ. Սես թու զիմեթըն չեմ զիտի	48
իե. Թամամ աշխար պաուս եկա	47
իզ. Դուդիմ ումբըս Հենց անցկացնիմ	49
իէ. Դուն եմ Հուրին իս վոր զեմի կու զավթե	51
իը. Աջար թու սիրաըն ա՞վ չինից	52
իթ. Դարզ ժի անի, ջան ու ջիզար	54
լ. Դիրա ու Ենդիզունիա, զարբար ու զար	55
լա. Եշխըն վառ կըբակ ե	57
լբ. Արի Համով զուչուդ արա	58
լգ. Բուրբուրի Հեզ լաց իս ելի	60
լդ. Աշխարբա ժի փանջարա յե	62
լե. Պառկիբըզ զալամով քաշան	64
լզ. Եշխեմեն Ենդես վառվիլ իմ	66
լէ. Բեկասըլին վուր խոսեցնիս	67

1Ը. Եւթեմեզ տնդանակ ելա	69
1Թ. Աջար ջանի ժամանակ է	71
խ. Դաստամազը սիմ ու շարքար	73
խա. Յար, զիկ իսկի զազալ շէլի	75
խր. Քանի վուր ջան իմ	77
խզ. Մոտը ճատողըն կու հարգի	79
խզ. Անգան արա բարիթազուր	81
խե. Յես կանչում եմ լալանին	83
խզ. Խըմեցուր մեռիկ թառեմեն	85
խե. Ալկ ու ունջըզ վիւր իս թողի	87
խը. Հնդկաց քաղաքին հանած	89
խթ. Նյ բեմուրազ, մի սըղանի	91
ծ. Խարար զնաց բուլբուլի ճոտ	93
ծա. Փահրան մեռած Երէն տաւ	95
ծբ. Այրըն աստուած սիրես	97
ծգ. Այրիմըն կարգացիլ իմ	99
ծզ. Մտա ելիսիզ ջուրեն	101
ծե. Թաքաուրիս, զիվան արա	103
ծզ. Գեւն ու շորանը մեկս մեկու	105
ծէ. Մախուխը ու վուխարի միւր	107
ծը. Հիմջըզ վերստին նուրեցին	109
ծթ. Ամեն մի մաիկ տալով տարար խելըս	111
կ. Մազիւր ունիս զաստա սեհան	113

1940

ԳԱՍ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

220029418

29418

54
07420